

Publiczne Gimnazjum
im. ks. Wojciecha Borowiusza
w Cmolasie

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO

KLASA III

Cele nauczania języka polskiego są zgodne z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. 2015 poz. 843).

Opracowanie na podstawie propozycji WSiP:

Adela Bajor

Danuta Piórek

Magdalena Czwałga

UMOWA Z UCZNIEM

1. Nauczyciele, oceniając ucznia, kierują się zasadą sprawiedliwości. Każda ocena jest motywowana. Po dłuższej nieobecności w szkole uczeń otrzymuje czas na uzupełnienie zaległości. Może liczyć na pomoc nauczyciela.
2. Uczniowie oceniani są na bieżąco. Otrzymują oceny cząstkowe za różne formy aktywności:
 - dłuższe wypowiedzi ustne,
 - aktywność na lekcjach,
 - zadania klasowe literackie lub językowe,
 - testy sprawdzające obejmujące różnorodny zakres wiedzy literackiej i kulturowej,
 - dyktanda, testy lub ćwiczenia ortograficzne,
 - wypracowania i inne prace domowe,
 - czytanie (technika i rozumienie tekstu),
 - recytacja wierszy i fragmentów prozy,
 - kartkówki ze znajomości lektur lub z ostatnich lekcji,
 - samodzielne notatki z lekcji,
 - przemówienia,
 - praca w grupach,
 - czytelnictwo lektur uzupełniających,
 - plastyczne konkretyzacje utworów literackich,
 - realizacja określonych projektów,
 - samokształcenie.
3. Uczeń zobowiązany jest przynosić na lekcję zeszyt przedmiotowy i podręcznik.
4. Uczeń ma obowiązek prowadzić zeszyt przedmiotowy, robić na bieżąco notatki z lekcji.
5. Uczeń może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji trzy razy w ciągu półrocza. Zgłasza ten fakt przed lekcją. Na następne zajęcia ma obowiązek uzupełnić braki. Zwolnienia nie dotyczą zadań klasowych, sprawdzianów, dyktand, zapowiedzianych kartkówek, zadań długoterminowych.
6. Zadania klasowe, testy lub sprawdziany (co najmniej dwa w półroczu) są obowiązkowe i zapowiadane z tygodniowym wyprzedzeniem. Uczniowie współdecydują o ich terminie. Jeżeli uczeń opuścił pracę klasową, powinien ją napisać w ciągu tygodnia. Termin ustala nauczyciel. Jeśli uczeń dwukrotnie (bez usprawiedliwienia) opuścił termin pisania pracy, otrzymuje ocenę niedostateczną.
7. Uczeń może poprawić ocenę z jednej pracy klasowej, wypowiedzi ustnej, lektury, recytacji. Umawia się z nauczycielem, który podaje termin poprawy. Poprawianą ocenę nauczyciel bierze w nawias, a obok wpisuje nową.
8. Kartkówki sprawdzające bieżące przygotowanie z trzech ostatnich lekcji nie muszą być zapowiadane.
9. Dyktanda, kartkówki, wypracowania domowe nie podlegają poprawie.
10. Prace domowe sprawdzane są na bieżąco – sam fakt odrabiania zadań, a szczegółowa ocena nie musi dotyczyć wszystkich uczniów.
11. W ciągu dwóch tygodni nauczyciel ma obowiązek ocenić wszelkie zebrane prace pisemne i udostępnić je uczniom do wglądu.

12. Oprócz ocen cząstkowych nauczyciel stosuje system „plusów” i „minusów”, przeliczanych na oceny według następującej zasady: pięć „plusów” – bardzo dobry, pięć „minusów” – niedostateczny.
13. Uczeń ma prawo poprosić nauczyciela o dodatkową pomoc, np. wytłumaczenie niezrozumiałego materiału, wyjaśnienie spornych kwestii dotyczących ocen cząstkowych.
14. Uczniowie mają wgląd w regulamin oceniania. Kryteria oceny poszczególnych aktywności przypominane są na bieżąco.
15. Większość prac oceniana jest według przeliczenia procentowego:

celujący	95 – 100 %
bardzo dobry	86 – 94 %
dobry	71 – 85 %
dostateczny	51 – 70 %
dopuszczający	33 – 50 %
niedostateczny	0 – 32 %

Szczegółowe kryteria ustala każdorazowo nauczyciel, mając na uwadze stopień trudności lub wkład pracy uczniów i podaje przed realizacją konkretnych zadań.

Ocena (pisemna lub ustna) stanowi **informację zwrotną dla ucznia**.

Zawiera cztery elementy:

- Wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia.
- Wyszczególnienie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia.
- Wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę.
- Wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej.

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENY RÓŻNYCH FORM AKTYWNOŚCI

I. KRYTERIA OCENY PRAC PISEMNYCH

Zasady oceniania dyktand

I	Każde dyktando poprzedzone jest przypomnieniem określonych zasad ortograficznych, przeprowadzeniem ćwiczeń, pracą ze słownikiem ortograficznym.
II	Dyktanda są oceniane w zależności od trudności tekstu i ilości ortogramów w nich zawartych. Przy trudniejszych przewidziana jest ocen celująca, przy łatwiejszych najwyższą jest ocena bardzo dobra.
III	Za bezbłędnie napisany tekst uczeń otrzymuje 25 punktów. Za każdy błąd pierwszorzędny: <ul style="list-style-type: none">▪ pisownia rz – ż, ó – u, ch – h▪ pisownia „nie” z osobową formą czasownika▪ pisownia małą i wielką literą odejmuje się 2 punkty. Za każdy błąd drugorzędny (pozostałe błędy) odejmuje się 1 punkt. Za każdy błąd interpunkcyjny odejmuje się pół punktu. Powtarzający się błąd liczy się tylko raz.
IV	Uczniowie ze stwierdzoną dysleksją , jeśli napiszą na ocenę pozytywną, oceniani są według tych samych kryteriów, ale otrzymują jedną ocenę „wyżej”. Jeśli napiszą „na jedynekę”, nie otrzymują oceny niedostatecznej, przepisują tekst dyktanda w domu do zeszytu. Za bezbłędne przepisanie dyktanda (bez poprawek) otrzymują ocenę dopuszczającą. Praca z błędami oceniana jest na niedostateczny.

Przeliczenie punktów na oceny:

celujący	24 – 25 p.
bardzo dobry	22 – 23 p.
dobry	18 - 21 p.
dostateczny	13 – 17 p.
dopuszczający	8 – 12 p.
niedostateczny	0 – 7 p.

Kryteria oceny wypracowań

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–6)*		
I	Zgodność pracy z tematem	0 – 1p.
II	Rozwinięcie tematu	0 – 2p.
III	Zastosowanie słownictwa charakterystycznego dla danej formy wypowiedzi	0 – 1p.
IV	Podsumowanie rozważań (wnioski, opinie, uogólnienia, refleksje)	0 – 1p.
V	Poprawność pracy pod względem merytorycznym	0 – 1p.
II KOMPOZYCJA (0–3)**		
VI	Trójdzielność wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) z zachowaniem właściwych proporcji	0 – 1p.
VII	Spójność tekstu (istnieją językowe nawiązania pomiędzy poszczególnymi częściami pracy)	0 – 1p.
VIII	Logiczne uporządkowanie (nie pojawiają się nieuzasadnione powtórzenia tych samych treści)	0 – 1p.
III JĘZYK I STYL (0–4)**		
IX	Poprawność językowa (dopuszczalne trzy błędy niezależnie od kategorii) 0 – 3bł. → 3p.; 4bł. → 2p.; 5bł. → 1p.; 6bł. → 0p.	0 – 3p.
X	Funkcjonalność stylu	0 – 1p.
IV ZAPIS (0–3)**		
XI	Poprawność ortograficzna 0bł. → 2p.; 1bł. → 1p.; 2bł. → 0p. (dla uczniów z dysleksją : 0bł. – 3bł. → 2p.; 3bł. → 1p. 4bł. → 0p.)	0 – 2p.
XII	Poprawność interpunkcyjna (dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalne 4 błędy)	0 – 1p.

* Jeśli cała praca nie jest zgodna z tematem, nie przyznaje się punktów za całe zadanie.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości (mniej niż 2/3 strony formatu A4), nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

**Za pracę z dużą liczbą rażących błędów ortograficznych i interpunkcyjnych uczeń może otrzymać ocenę niedostateczną.

Przeliczenie punktów na oceny:

15 – 16 p. → celujący

13 – 14 p. → bardzo dobry

11 – 12 p. → dobry

8 – 10 p. → dostateczny

5 – 7 p. → dopuszczający

0 – 4 p. → niedostateczny

Kryteria oceny zaproszenia

Numer kryterium	Kryteria
I	Wskazanie adresata, nadawcy, miejsca, czasu, celu (<i>kogo zapraszamy, kto zaprasza, gdzie, kiedy, na co</i>)
II	Zastosowanie wyrazów o charakterze perswazyjnym – co najmniej jeden
III	Spójność tekstu
IV	Poprawność językowa (dopuszczalny 1 błąd)
V	Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna (dopuszczalny 1 błąd ortograficzny i 1 błąd interpunkcyjny; dla uczniów z dysleksją – 2 błędy ortograficzne i 2 błędy interpunkcyjne)

Kryteria oceny dedykacji

Numer kryterium	Kryteria
I	Wskazanie adresata, okoliczności, nadawcy, miejsca i czasu [<i>komu dedykujemy; z jakiej okazji (za co, w jakich okolicznościach); kto dedykuje; gdzie (miejsce); kiedy (data)</i>]
II	Układ graficzny
III	Poprawność językowa (dopuszczalny 1 błąd)
IV	Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna (dopuszczalny 1 błąd ortograficzny i 1 błąd interpunkcyjny; dla uczniów z dysleksją – 2 błędy ortograficzne i 2 błędy interpunkcyjne)

Kryteria oceny ogłoszenia typu zawiadomienie

Numer kryterium	Kryteria
I	Wskazanie nadawcy (może być zbiorowy), jednoznaczne określenie miejsca, czasu (co najmniej dzień, miesiąc, rok) oraz celu. Dostosowanie wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej (przewaga informacji nad elementami zachęty).
II	Spójność tekstu
III	Poprawność językowa (dopuszczalny 1 błąd)
IV	Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna (dopuszczalny 1 błąd ortograficzny i 1 błąd interpunkcyjny; dla uczniów z dysleksją – 2 błędy ortograficzne i 2 błędy interpunkcyjne)

II. KRYTERIA OCENY WYPOWIEDZI USTNYCH

Kryteria oceny dłuższej wypowiedzi ustnej

Numer kryterium	Kryteria
I	Zgodność wypowiedzi z tematem
II	Rozwinięcie tematu w ramach określonej koncepcji ucznia
III	Spójność i logiczne uporządkowanie wypowiedzi
IV	Płynność wypowiedzi (właściwe tempo mówienia)
V	Wyraźne mówienie (uczeń jest dostatecznie słyszany i rozumiany)
VI	Przestrzeganie poprawności językowej (dopuszczalne 3 błędy)
VII	Wyraziste mówienie (dostosowanie sposobu mówienia do sytuacji opowiadania; właściwa modulacja głosu, zaciekawienie słuchaczy, potęgowanie napięcia)

Kryteria oceny przemówienia

Numer kryterium	Kryteria
I	Zgodność przemówienia z tematem
II	Wstęp – apostrofa do słuchaczy, wyjaśnienie powodu spotkania, określenie celu przemówienia
III	Rozwinięcie tematu w ramach określonej koncepcji ucznia
IV	Zakończenie – np. uogólnienie, refleksja, aforyzm, sentencja, odpowiedni cytat
V	Występowanie wyrazów i zwrotów dotyczących czasu i miejsca, w którym odbywa się spotkanie (np. <i>szczególna data, pamiętny dzień, niezwykła chwila, niezapomniane miejsce</i>)
VI	Występowanie zwrotów skierowanych do słuchaczy – co najmniej 2 przykłady poza wstępną apostrofą (np. <i>mili goście, szanowni państwo, panie i panowie, zacni zebrani, drogie koleżanki i drodzy koledzy</i>)
VII	Występowanie słów wyrażających stosunek do własnej wypowiedzi (np. <i>mam zaszczyt, jestem wzruszony, przypadł mi miły obowiązek</i>)
VIII	Spójność wypowiedzi
IX	Logiczność wypowiedzi
X	Poprawność językowa (dopuszczalne 2 błędy)
XI	Funkcjonalność stylu wypowiedzi – styl dostosowany do audytorium, sugestywność, jasność, rzeczowość, zrozumiałość wypowiedzi
XII	Płynność wypowiedzi (odpowiednie tempo mówienia)
XIII	Wyraźne mówienie (uczeń jest słyszany i rozumiany)
XIV	Wyraziste mówienie (odpowiednie akcentowanie najważniejszych miejsc wystąpienia, modulacja głosu, pauzy, unikanie monotonii)
XV	Odpowiednie gesty, mimika, postawa przemawiającego (nie rozprasza słuchaczy, podkreślają najważniejsze elementy wystąpienia, służą utrzymywaniu kontaktu ze słuchającymi)

Kryteria oceny recytacji

Numer kryterium	Kryteria
I	Znajomość tekstu [dwa nieznaczące błędy (w tym podpowiedzi nauczyciela) – 2 punkty; od 3 do 5 błędów – 1punkt; liczne błędy, podpowiedzi wykluczają przyznawanie punktów za kolejne kryteria; uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną]
II	Właściwe tempo mówienia (dostosowane do sytuacji ukazanej w wierszu, fragmencie prozy; przestrzeganie znaków interpunkcyjnych, przerzutni)
III	Wyraźne mówienie (uczeń jest słyszany i rozumiany)
IV	Wyraziste mówienie (uczeń dostosowuje sposób mówienia do sytuacji ukazanej w wierszu, fragmencie prozy; głosem wyraża uczucia, zaciekawia, wzrusza)

Kryteria oceny techniki czytania

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I	Płynność czytania [dwa nieznaczące błędy (w tym podpowiedzi nauczyciela) – 2 punkty; od 3 do 5 błędów – 1punkt; liczne błędy, podpowiedzi <u>wykluczają</u> przyznawanie punktów za kolejne kryteria; uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną]	0 – 2 p.
II	Właściwe tempo czytania (przestrzeganie znaków interpunkcyjnych, stosowanie akcentów logicznych)	1p.
III	Wyraźne mówienie (uczeń jest słyszany i rozumiany)	1p.
IV	Wyraziste mówienie (uczeń dostosowuje sposób czytania do sytuacji ukazanej w tekście, różnicuje partie narracyjne i dialogowe, głosem wyraża uczucia, zaciekawia, wzrusza)	0 – 2 p.

Przeliczenie punktów na oceny:

6 p. – celujący; 5p. → bardzo dobry; 4p. → dobry; 3p. → dostateczny; 2p. → dopuszczający
0 – 1p. → niedostateczny

III. KRYTERIA OCENY INNYCH FORM AKTYWNOŚCI

Kryteria oceny rysunkowych (plastycznych) konkretyzacji utworów

Numer kryterium	Kryteria
I	Realizacja tematu
II	Zgodność pracy z tekstem
III	Oryginalność wyrażonej treści
IV	Oryginalność zastosowanej techniki (2 punkty przyznaje się, jeżeli uczeń do wykonania pracy użył innych materiałów niż kartka i kredki)
V	Estetyka wykonania

Kryteria oceny realizacji określonych projektów

Numer kryterium	Kryteria
I	Zgodność projektu z tematem
II	Oryginalność wyrażonej treści
III	Oryginalność zastosowanej techniki (technologii)
IV	Estetyka wykonania
V	Prezentacja

Kryteria oceny współpracy w grupie w związku z realizacją konkretnych zadań

Numer kryterium	Elementy współpracy podlegające punktowaniu	Liczba punktów
I	Ogólne zaangażowanie w pracę grupy	0 – 2 p.
II	Bezpośredni wkład w realizację powierzonego zadania	0 – 2 p.
III	Stopień wywiązania się z pełnionej funkcji	0 – 2 p.
IV	Umiejętności współpracy z innymi	0 – 2 p.
V	Rozumienie własnej sytuacji w grupie	0 – 2 p.

Propozycja oceniania:

9 – 10 p. → „++”; 6 – 8 p. → „+”; 4 – 5 p. → „nic”; 0 – 3 p. → „-”

Zasady, według których ilość uzyskanych „plusów” i „minusów” będzie przeliczana na oceny: pięć „plusów” – bardzo dobry, pięć „minusów” – niedostateczny.

KRYTERIA OCENIANIA UCZNIÓW POSIADAJĄCYCH OPINIĘ LUB ORZECZENIE PORADNI PSYCHOLOGICZNO - PEDAGOGICZNEJ

Na podstawie opinii Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Kolbuszowej stwierdzającej specyficzne trudności w uczeniu się – dysleksja rozwojowa, dysortografia, dysgrafia, wymagania edukacyjne wynikające z programu nauczania zostaną dostosowane do indywidualnych potrzeb ucznia poprzez obniżenie kryteriów oceniania.

Zgodnie z kryteriami oceny **prac pisemnych** - wypracowań domowych oraz klasowych, zawartych w przedmiotowym systemie oceniania z języka polskiego, ocenie podlega:

- realizacja tematu (za wypracowanie, które nie jest zgodne z tematem, uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną),
- kompozycja,
- język i styl,
- zapis.

W przypadku uczniów dyslektycznych (w tym dysortografików i dysgrafików) dostosowuje się kryteria dotyczące zapisu:

1. Uczeń winien wykazywać dbałość o poprawność ortograficzną i interpunkcyjną, ale ilość występujących błędów nie odgrywa decydującej roli w ocenie prac. Nauczyciel dokonuje klasyfikacji błędów według określonych kategorii. Podczas oceniania prac uczniów posiadających opinię stwierdzającą dysortografię błędy typowo ortograficzne to:

- pisownia *u – ó, rz – ż, ch – h*,
- pisownia nazw własnych,
- rozpoczynanie zdania małą literą.

Jeżeli mylenie liter nie jest łamaniem zasady ortograficznej, traktuje się je jako błędy graficzne.

2. Zapis umożliwia komunikację.

3. Podczas pisania wypracowania klasowego uczeń może korzystać ze słownika ortograficznego.

4. Na jednakowych prawach oceniany jest brudnopis i czystopis zadania klasowego.

Uczeń ma prawo (w terminie uzgodnionym z nauczycielem) poprawić pisemną pracę (domową, klasową), która z powodu niezgodności z tematem lub zapisu uniemożliwiającego komunikację (nie potrafi jej przeczytać nawet sam uczeń) została oceniona na niedostateczny.

W **sprawdzianach czytania ze zrozumieniem** krótkie zadania otwarte nie są oceniane pod względem poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej, natomiast w zadaniach rozszerzonej odpowiedzi dostosowuje się kryteria dotyczące zapisu.

Ocena **dyktanda** dyslektyka odbywa się na nieco innych zasadach niż pozostałych uczniów. O ile nauczyciel nie jest w stanie odczytać pracy ucznia, uczeń powinien to zrobić w jego obecności, wyjaśniając wszystkie wątpliwości ortograficzne.

W **testach** obejmujących wiedzę i umiejętności z zakresu literatury i kultury oraz umiejętności językowych (w zależności od stopnia trudności) kryteria oceny za merytoryczną wartość pracy mogą zostać obniżone do 10 %.

Notatki przepisywane z tablicy winny się różnić jakością pod względem poprawności ortograficznej i kaligraficznej od tekstów dyktowanych przez nauczyciela. Od ucznia z dysfunkcjami nie oczekuje się estetycznego pisma, ale zapis powinien umożliwiać komunikację. Taki wymóg ma na celu wdrażanie ucznia do samokontroli podczas przepisywania, natomiast nauczycielowi daje możliwość dostrzeżenia błędów, dokonania ich poprawy, zalecenia właściwych ćwiczeń doskonalących poprawność ortograficzną i kaligraficzną.

Inne formy aktywności dysgrafików i dysortografików oceniane są według kryteriów zawartych w przedmiotowym systemie oceniania z języka polskiego i obowiązujących pozostałych uczniów.

Szczegółowe dostosowanie wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia w oparciu o opinię lub orzeczenie poradni psychologiczno – pedagogicznej zawarte jest w odrębnym dokumencie przygotowanym imiennie dla każdego ucznia.

Zakres kształcenia literackiego i kulturowego (Witold Bobiński *Świat w słowach i obrazach*) rozpisany na poziomy wymagania: podstawowy i ponadpodstawowy.

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
POCZĄTKI ŚWIATA, POCZĄTKI SŁOWA		
<i>Dzieje Utanapisztima, Deukalion i Pyrra</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat eposu o Gilgameszu oraz <i>Przemian</i> Owidiusza – czyta głośno – opowiada o przebiegu wydarzeń w obu tekstach – określa narratora w eposie babilońskim – cytuje zdanie wyjaśniające przyczynę potopu w eposie babilońskim – wymienia znaki zwiastujące potop w eposie babilońskim – wyjaśnia, w jaki sposób bogowie babilońscy ostrzegli Utanapisztima przed potopem – określa reakcję bogów na zjawisko potopu w eposie babilońskim – wyjaśnia, czym jest <i>mit</i> – podaje cechy mitów, które można dostrzec w opowieściach o potopie 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – porównuje okoliczności powiadomienia Utanapisztima i Deukaliona o potopie – podaje przyczyny, które zdaniem Babilończyków i Greków doprowadziły do kataklizmu – porównuje skutki potopu w micie babilońskim i greckiej opowieści – wskazuje elementy fabuły upodabniające historie o potopie w micie babilońskim i greckim – wskazuje elementy świata przedstawionego mające symboliczne znaczenia – uzasadnia swoje zdanie na temat tego, czym jest potop w poznanych opowieściach – wyjaśnia uniwersalne znaczenia obu mitów
<i>Biblia – Stary Testament; Księga Rodzaju: Dzieje Noego, Potop</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem – wyjaśnia, czym był potop w rozumieniu autora <i>Księgi Rodzaju</i> – wyjaśnia przyczyny ocalenia Noego, cytując odpowiednie fragmenty tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje w tekście niezgodności ujawniające, że opis potopu zestawiony jest z dwóch fragmentów, pochodzących z różnych okresów historycznych – wyjaśnia, w jakim

	<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje w punktach wskazówki, których Bóg udzielił Noemu – odszukuje w słowach Boga skierowanych do Noego polecenie i ostrzeżenie – cytuje fragmenty tekstu wyrażające stosunek narratora do Boga – wskazuje elementy świata przedstawionego mające symboliczne znaczenie – wyjaśnia, dlaczego Bóg zobowiązuje się już więcej nie złorzeczyć ziemi – cytuje słowa Boga będące nawiązaniem do jednego z przykazań – wyjaśnia, czym jest <i>motyw</i> – zapoznaje się z informacjami na temat motywu potopu i arki 	<p>znaczeniu zostało użyte przez Boga określenie „przymierze”</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje obraz Boga z <i>Księgi Rodzaju</i> z wizerunkami bogów zawartymi w opowieściach starożytnych, argumentując wypowiedź – cytuje fragmenty narracji, których nie można rozumieć dosłownie – porównuje teksty mitologiczne z fragmentem <i>Biblii</i> – podaje przykłady dzieł literackich, filmowych i muzycznych wykorzystujących motyw potopu i arki
<p>Anna Świderkówna <i>Biblijny i niebiblijny potop</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Anny Świderkówny – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę i charakter tekstu – wymienia utwory literackie przywołane w tekście – podaje informacje na temat tekstu odnalezionego w asyryjskiej bibliotece – wypisuje z tekstu tezy dotyczące motywu potopu w kulturze – odczytuje z tekstu pytanie, na które autorka stara się znaleźć odpowiedź – wyjaśnia znaczenie słowa <i>mit</i> w cytowanym pytaniu 	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje zdanie będące odpowiedzią autorki na postawione przez siebie pytanie – cytuje fragment tekstu wspierający wyrażone stanowisko – przedstawia własnymi słowami literackie losy motywu wielkich kataklizmów – omawia różnicę między zawartością mitów a treścią tekstów biblijnych
<p><i>Biblia – Nowy Testament: Miłosierny Samarytanin</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat <i>Ewangelii wg św. Łukasza</i> – czyta głośno 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – określa charakter odpowiedzi Jezusa na

	<ul style="list-style-type: none"> – wyodrębnia w tekście dialog wstępny oraz właściwą przypowieść – podaje informacje na temat miejsca i uczestników zdarzenia – opowiada o przebiegu wydarzeń – wyjaśnia, z czego „usprawiedliwia się” przed Jezusem uczony w prawie – określa postawę kapłana, lewity i Samarytanina, przypisując im nazwy cech lub uczuć – przypisuje postaciom kapłana i lewity podane wartości – układa hierarchię wartości wynikającą z przesłania przypowieści – formułuje rady dotyczące sposobu życia 	<p>pytanie uczonego, uzasadniając wypowiedź</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czyja postawa mogła zaskoczyć słuchaczy Jezusowej przypowieści, wykorzystując podany komentarz – formułuje prostym, bezpośrednim językiem odpowiedź na pytanie uczonego – wybiera cytat biblijny najlepiej odzwierciedlający sens przypowieści – bierze udział w projekcie zatytułowanym „Współcześni samarytanie”
<p><i>Biblia – Nowy Testament: Przypowieść o talentach</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Mateusza Ewangelisty – słucha czytanego tekstu – podaje informacje na temat miejsca i uczestników zdarzenia – opowiada o przebiegu wydarzeń – dzieli nazwy zachowań, postaw i cech na miłe „panu” z przypowieści i te, które skrytykował – zapoznaje się z informacjami o przypowieści ewangelicznej – łączy w pary: element świata przedstawionego – ukryte w nim znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – doprecyzowuje znaczenie sformułowania „przekazał im swój majątek” – uzasadnia, wykorzystując cytaty, czy przypowieść można uznać za relację z codziennego zdarzenia – analizuje język, styl i kompozycję przypowieści – przedstawia interpretację przypowieści o talentach
<p>Platon <i>Uczta</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Platona, <i>Uczty</i> i Erosa – czyta cicho ze zrozumieniem – podaje informacje na temat Erosa – odczytuje fragment będący charakterystyką Erosa 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje własnymi słowami przyczynę, dla której Eros nie pragnie mądrości – odczytuje w sposób przenośny cechy i zachowania Erosa – wyjaśnia, jaki błąd

	<ul style="list-style-type: none"> – wybiera wyrazy określające naturę Erosa – podaje wyrazy bliskoznaczne do określeń Erosa – cytuje zdanie będące krótką definicją Erosa – ogląda plastyczne przedstawienia Erosa – wypowiada się na temat natury Erosa wyrażonej w dziełach plastycznych – zapoznaje się z informacjami na temat filozofii – analizuje tekst Arystotelesa na temat filozofii, udzielając odpowiedzi na podane pytania 	<p>w rozumieniu postaci Erosa popełnił według Diotymy Sokrates</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia sens wypowiedzi Diotymy na temat jednego z rodzajów miłości – porównuje komentarz Jana Parandowskiego z narracją Diotymy – porównuje ujęcie miłości wywodzące się z kultury greckiej z ujęciem chrześcijańskim zawartym w <i>Hymnie o miłości</i>
ŚWIAT W SŁOWACH ODBITY?		
<i>Pogranicza realizmu</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, wybierając odpowiednie informacje – określa tematykę i charakter tekstu – odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości – podaje przykłady znanych utworów realistycznych – wymienia sposoby ukazywania świata przedstawionego uważane za odległe od realizmu – określa stopień prawdopodobieństwa w prozie sensacyjnej i popularnych powieściach o miłości 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie <i>fikcja literacka</i> – wskazuje podobieństwa łączące powieść realistyczną z przypowieścią i poezją – wyjaśnia, na czym polega <i>konwencja realistyczna i nierealistyczna</i> – cytuje przykłady zdań, które można uznać za realistyczne i przykłady zdań będących fikcją upoetycznioną – nazywa konwencję ukazywania świata przedstawionego w wybranych powieściach
Adam Mickiewicz <i>Reduta Ordon</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Adama Mickiewicza – czyta cicho ze zrozumieniem – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – podaje informacje na temat postaci mówiącej – sprawdza w źródłach informacje o Ordonie jako 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje Ordon – porównuje Ordon jako postać historyczną i bohatera literackiego, formułując wnioski – odróżnia relacje o zdarzeniach od innych form wypowiedzi – wyjaśnia sens wypowiedzi Jenerała

	<p>postaci historycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa czas i miejsce wydarzeń – sporządza w punktach plan wydarzeń – tytułuje wyodrębnione wydarzenia – opowiada o przebiegu wydarzeń – nazywa środki poetyckie służące przedstawieniu walczących wojsk – wskazuje elementy świata, którym przypisane zostały barwy 	<ul style="list-style-type: none"> – cytuje fragment tekstu nawiązujący do udziału Rosji w rozbiorach Polski – wyjaśnia symboliczne znaczenie barw – wskazuje inne motywy o znaczeniu symbolicznym – wyjaśnia cel kreowania poetyckiej legendy – uzasadnia, że tekst jest przykładem utworu patriotycznego
<p>Zestaw zadań: <i>Sztuka opowiadania, czyli co zrobić, by inni nas słuchali</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje <i>Redutę Ordona</i> jako mowę skierowaną do słuchaczy: <ul style="list-style-type: none"> • określa cel konstruowania opowieści adiutanta • poszukuje w tekście śladów intencji narratora • wskazuje wniosek (puentę) • odczytuje fragmenty, które czynią narrację obrazową, plastyczną, dramatyczną • wskazuje przykłady zastosowanych środków retorycznych • określa wrażenia, jakie wywołuje opowiadanie adiutanta – wymienia i omawia etapy pracy nad przemówieniem 	<ul style="list-style-type: none"> – przygotowuje i wygłasza przemówienie: <ul style="list-style-type: none"> • formułuje cel • gromadzi potrzebny materiał • układa treść • wybiera odpowiednią formę zwrotu do słuchaczy • wprowadza do wypowiedzi • przedstawia argumenty • odpięra kontrargumenty • apeluje do słuchaczy • stosuje odpowiednie figury retoryczne
<p>Czesław Miłosz <i>Dolina Issy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Czesława Miłosza – czyta cicho ze zrozumieniem – określa dosłowną tematykę poznanej fragmentu – określa czas i miejsce wydarzeń – przedstawia osoby występujące i wspomniane we fragmencie powieści – podaje informacje na temat narratora – wymienia cechy wiosny 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegała wyjątkowość polowania na głuszce – ocenia temat opowieści – wskazuje fragmenty o charakterze refleksji – odczytuje zdania, w których narrator posługuje się językiem poetyckim – wyjaśnia, na czym polega poetyckość przytoczonych zdań

	<ul style="list-style-type: none"> – nazywa uczucia i stany ducha Tomasza wywołane przez wiosnę – nazywa uczucia Tomasza po polowaniu na głuszca – wypowiada się na temat ekranizacji utworu 	<ul style="list-style-type: none"> – wymyśla tytuł dla poznanego fragmentu powieści – przygotowuje fragment scenopisu
Gustaw Herling-Grudziński <i>Pierścień</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Gustawa Herlinga-Grudzińskiego – czyta cicho ze zrozumieniem – omawia kompozycję utworu – określa plany czasowe poszczególnych historii – sporządza dwa plany wydarzeń – porównuje obie historie, wskazuje podobieństwa i różnice między nimi – gromadzi informacje o narratorze na podstawie jego wypowiedzi – zapoznaje się z informacjami na temat dygresji – wyjaśnia, czym jest <i>dygresja</i> – dzieli sformułowania wprowadzające dygresję na te, które można zastosować w tekście literackim i opowiadaniu mówionym 	<ul style="list-style-type: none"> – sporządza dwa krótkie streszczenia – cytuje opinię narratora o pokrewieństwie między obiema opowieściami – wypowiada się na temat „typowości” narratora – określa związki między narratorem a autorem opowiadania – odczytuje epilog i komentarz – wyjaśnia znaczenie motywu pierścienia – wskazuje w tekście opowiadania dygresje – określa tematykę i sposoby językowego wprowadzania dygresji w opowiadaniu – wprowadza dygresje do własnej wypowiedzi
Sławomir Mrożek <i>Szuler</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Sławomira Mrożka – czyta cicho ze zrozumieniem – notuje w tabeli informacje o elementach świata przedstawionego – wypowiada się na temat zachowania bohaterów – wyjaśnia, dlaczego uczestnicy gry proszą szulera, by przegrał – podaje powód zaprzestania gry przez szulera – wypowiada się na temat postawy Nowosądeckiego i Beyera wobec cudzoziemca 	<ul style="list-style-type: none"> – wypowiada się na temat postawy narratora wobec cudzoziemca – wskazuje w wypowiedziach cudzoziemca przykłady paradoksu – odszukuje w wypowiedziach cudzoziemca sentencje – wypowiada się na temat głębszego znaczenia tytułowej postaci i motywu gry, uzasadniając wypowiedź

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest <i>paradoks</i> – redaguje rozprawkę na wybrany temat 	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje pytania, które nasuwają się po lekturze opowiadania
„Szuler”, czyli realizm z podwójnym dnem	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – określa tematykę tekstu – określa charakter opowiadania Mrożka 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje przypowieści biblijne z poznanym opowiadaniem w celu wyciągnięcia wniosków – formułuje odpowiedzi na pytania zadane w tekście, tworząc własną interpretację opowiadania
Paweł Huelle <i>Weiser Dawidek</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Pawła Huellego – zapoznaje się z informacjami na temat najnowszej historii Polski – czyta cicho ze zrozumieniem – opowiada o swoich wrażeniach czytelniczych – gromadzi informacje na temat narratora – gromadzi informacje na temat bohaterów – nazywa przeżycia, uczucia bohaterów – określa czas i miejsce wydarzeń – wyjaśnia, jak postrzega i rozumie postać Dawida, argumentując wypowiedź – wymienia zdarzenia z udziałem Dawida, które zadziwiły narratora i jego kolegów – wypowiada się na temat przypisywanego bohaterowi pochodzenia – analizuje plany czasowe, jakich dotyczy fabuła utworu – wskazuje główny moment akcji – układa tekst na okładkę powieści lub notatkę do działu kulturalnego gazety – redaguje list 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje mocne i słabe strony książki w kontekście jej wyboru jako lektury dla gimnazjalistów – określa kontekst historyczny – wypowiada się na temat okoliczności i zdarzeń, w których funkcjonują bohaterowie, uzasadniając swoją wypowiedź – wypowiada się na temat inności Dawida – wyjaśnia, jak jest postrzegany Dawid Weiser przez dorosłych bohaterów książki – analizuje wypowiedzi narratora i wyjaśnia, jak je rozumie – odczytuje symboliczne znaczenie elementów świata przedstawionego – wypowiada się na temat znaczenia ostatniego fragmentu powieści – wskazuje poetyckie sformułowania w wypowiedziach narratora

ŚWIATY ODLEGŁE, ŚWIATY NASZE?		
<p><i>Wyprawa w krainę cudowności</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – określa tematykę tekstu – wskazuje na wyobraźnię jako źródło i miejsce narodzin fantastyki – podaje przyczyny narodzin fantastyki 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady utworów, w których występują elementy fantastyki – wypowiada się na temat funkcji fantastyki w literaturze, malarstwie, filmie
<p>Juliusz Słowacki <i>Balladyna</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat życia i twórczości Juliusza Słowackiego – czyta cicho ze zrozumieniem – wskazuje określenia, które najtrafniej nazywają czas zdarzeń – określa miejsce wydarzeń – dzieli postacie dramatu na realistyczne i fantastyczne – nazywa uczucia bohaterów – opowiada o przebiegu wydarzeń – dzieli wydarzenia na realistyczne i fantastyczne – określa związek losów Grabca i Kirkora z postacią Goplany – formułuje własną interpretację dramatu Słowackiego, rozwijając podane zdanie i dodając uzasadnienie – uzasadnia, że utwór jest dramatem – zapoznaje się z definicją tragedii – uzasadnia, że utwór jest tragedią 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia wartości ważne dla poszczególnych bohaterów – formułuje pytania dotyczące motywów działania bohaterów – komentuje i ocenia postępowanie bohaterów dramatu – przedstawia w punktach dzieje korony Lecha – określa wizję świata ukazaną w <i>Balladynie</i> – wskazuje źródła tragizmu w dramacie Słowackiego – określa znaczenie korony Lecha i czerwonej plamy na czole <i>Balladyny</i> – porównuje <i>Balladynę</i> z <i>Romeem i Julią</i>, wyciągając wnioski dotyczące ich inscenizacji
<p>John Ronald Reuel Tolkien <i>Władca Pierścieni</i> (fragmenty)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Tolkiena – czyta cicho ze zrozumieniem – określa elementy świata przedstawionego: czas, przestrzeń, postacie – wyodrębnia elementy 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje podobieństwa między światem przedstawionym utworu a światami baśni, mitów, bajek – wypowiada się na temat zagadnień etycznych

	<p>realistyczne spośród elementów świata przedstawionego</p> <ul style="list-style-type: none"> – opowiada o przebiegu wydarzeń – uzupełnia komentarz – cytuje fragmenty tekstu – wyjaśnia znaczenie ostatniego akapitu tekstu – podaje przykłady utworów z gatunku fantazy, wymieniając ich charakterystyczne elementy – zapoznaje się z symbolicznymi znaczeniami pierścienia – opisuje przedmiot o cechach magicznych, wykorzystując elementy fantastyki – wypowiada się na temat ekranizacji trylogii powieściowej 	<p>zawartych we fragmencie powieści</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu pierścienia w tekście – proponuje własne odczytanie symboliki pierścienia – porównuje sposób wykorzystania motywu pierścienia w tekście realistycznym i utworze fantazy – opracowuje artykuł hasłowy do słownika
<p>Sztuka patrzenia: Józef Mehoffer <i>Dziwny ogród</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, zapoznając się z informacjami na temat autora i dzieła – ogląda reprodukcję obrazu – wymienia elementy warstwy przedstawieniowej obrazu – opisuje świat przyrody i postacie przedstawione na obrazie – wskazuje elementy realistyczne i niezwykle w warstwie przedstawieniowej obrazu – określa nastrój obrazu – wypowiada się na temat tytułu obrazu – redaguje kilkudzaniową wypowiedź na temat obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> – określa relacje przestrzenne między elementami warstwy przedstawieniowej – określa relacje między postaciami a światem natury – odczytuje symboliczne znaczenia elementów przedstawionych na obrazie – nazywa malarskie środki budujące nastrój obrazu – zestawia atmosferę i nastrój obrazu z motywami arkadyjskimi
<p>Aldous Huxley <i>Nowy wspaniały świat</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Aldousa Huxleya – czyta cicho ze zrozumieniem – określa czas i miejsce zdarzeń – wyjaśnia sens działania instytucji „R i W” oraz istotę butlacji – ocenia cechy „nowego 	<ul style="list-style-type: none"> – określa stosunek narratora do świata przedstawionego, wspierając wypowiedź fragmentami tekstu – wypowiada się na temat tytułu powieści, proponując jego rozwinięcie – wyraża swoje zdanie na

	<p>wspaniałego świata”, wykorzystując podane pojęcia – zapoznaje się z definicją fantastyki naukowej – uzasadnia, że poznany utwór należy do fantastyki naukowej – redaguje opowiadanie lub rozprawkę</p>	<p>temat oddziaływania literatury typu science fiction na czytelnika – wypowiada się na temat wizji świata zawartej w utworze – ustosunkowuje się do podanego komentarza – dostrzega ironię jako sposób prezentacji świata – pisze reportaż</p>
<p>Stanisław Lem <i>Dzienniki gwiazdowe</i> (fragmenty)</p>	<p>– zapoznaje się z informacjami na temat Stanisława Lema – czyta cicho ze zrozumieniem – wymienia składniki świata przedstawionego utworu – określa czas akcji – podaje podstawowe informacje o planecie i jej mieszkańcach – porównuje świat i sposób życia Ardrytów ze światem ludzi – wyjaśnia, kim dla Ardrytów jest Druma – podaje powody ucieczki Ijona Tichego z Enteropii – przytacza argumenty na poparcie tezy, że opowiadanie jest przykładem literatury fantastycznonaukowej – układa krótki tekst reklamujący uroki planety Enteropia</p>	<p>– opowiada o swoich wrażeniach czytelniczych, wskazując cechy tekstu, które je kształtowały – wyraża opinię na temat spójności świata przedstawionego, uzasadniając ją cytatami z tekstu – porównuje teksty reprezentujące różne typy fantastyki, wskazuje podobieństwa i różnice – pisze fragment przewodnika po Enteropii</p>
<p><i>Po co czytamy science fiction?</i></p>	<p>– czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – podaje cechy literatury fantastycznonaukowej – wymienia cechy odróżniające fantastykę naukową od baśni</p>	<p>– wypowiada się na temat przyczyn popularności literatury science fiction – podaje przyczyny odwrotu od fantastyki typu baśniowego w XIX wieku</p>
<p>Zestaw zadań: <i>Zestawiam, porównuję, formułuję wnioski</i></p>	<p>– analizuje i omawia poszczególne etapy pracy przygotowujące do porównania (zbieranie materiału, porządkowanie, kształtowanie)</p>	<p>– określa formę, jaką mogą przyjąć operacje myślowe dotyczące porównywania ze sobą zjawisk, przedmiotów, osób itp.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – wylicza i omawia części, jakie powinna zawierać praca pisemna – zapoznaje się z przykładowymi sformułowaniami dotyczącymi poszczególnych części pracy – gromadzi materiał do charakterystyki porównawczej Aliny i Balladyny – redaguje charakterystykę porównawczą Aliny i Balladyny 	
FOTOGRAFIA NASZEGO ŚWIATA		
Ireneusz Dańko <i>Przekłeta woda</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Ireneusza Dańki – czyta cicho ze zrozumieniem – rozpoznaje w tekście reportaż – określa tematykę reportażu – wymienia formy tekstu składające się na reportaż – cytuje fragmenty reprezentujące wymienione formy tekstu – wskazuje formę tekstu przeważającą w reportażu – określa czas gramatyczny wykorzystanych w tekście czasowników 	<ul style="list-style-type: none"> – wypowiada się na temat tytułu reportażu – określa funkcję tekstu, uzasadniając wypowiedź fragmentami reportażu – rekonstruuje sposób powstawania reportażu
Marek Miller <i>Reporterów sposób na życie</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Marka Millera – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – wymienia cechy reportażu podawane przez autora – nazywa cechy reportera – przytacza fragment, w którym autor wypowiada się na temat atrakcyjności reportażu – zapoznaje się z definicją reportażu 	<ul style="list-style-type: none"> – nazywa rodzaj aktywności reportera, która poprzedza pisanie tekstu – rozwija przytoczoną definicję reportażu o cechy podane w tekście Marka Millera – wypowiada się na temat specyfiki reporterskiego oglądu świata
Ryszard Kapuściński <i>Imperium</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Ryszarda Kapuścińskiego – czyta cicho ze zrozumieniem – określa czas i miejsce wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia istotę paradoksu w podanym zdaniu – proponuje określenia dla fragmentów niebędących ani relacją, ani informacją

	<ul style="list-style-type: none"> – określa rodzaj narracji i typ narratora – określa relacje między narratorem a autorem – nazywa wrażenia i odczuciach narratora związane z oglądanym widowiskiem – wymienia tematy i motywy, które pojawiły się w relacjonowanym widowisku – szereguje tematy i motywy wg kolejności pojawienia się w widowisku – określa postawę żołnierza wobec przybysza – określa charakter widowiska odbywającego się w cerkwi – wymienia cechy reportażu, które można dostrzec w poznanym fragmencie książki – charakteryzuje krótko reportera – zapoznaje się z informacjami na temat reportażu literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia wybór wariantu komentarza na temat zakończenia przytoczonego fragmentu <i>Imperium</i> – uzasadnia, że <i>Imperium</i> Kapuścińskiego jest przykładem reportażu literackiego – nazywa typ reportażu w zależności od tego, gdzie się pojawia – opisuje specyfikę każdego z wymienionych typów reportażu – sporządza listę tematów, którymi mógłby się zająć jako lokalny reporter – redaguje reportaż – bierze udział w konkursie na najciekawszy reportaż klasowy
REFLEKSJA O NASZYM ŚWIECIE		
<p>Leszek Kołakowski <i>Mini-wykłady o maxi-sprawach.</i> <i>O podróżach</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Leszka Kołakowskiego – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – wyodrębnia w tekście problem, argumenty, wnioski – wynotowuje z tekstu przykład antytezy i pytania retorycznego – odczytuje fragmenty będące definicją pojęcia podróży – wylicza charakterystyczne cechy podróży – podaje przyczyny, dla których człowiek podejmuje podróżę – dzieli podane pojęcia na przeciwstawne znaczeniowo grupy – formułuje poprawne zdanie, odwołując się do tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia mechanizm rozumowania Kołakowskiego – określa funkcję wypisanych z tekstu środków retorycznych – określa język tekstu – wartościuje zjawisko ludzkiej tęsknoty do podróży – wyjaśnia sens określenia <i>mini-wykład o maxi-sprawie</i> – kwalifikuje tekst do typu wypowiedzi, uzasadniając podjętą decyzję – formułuje hipotezy dotyczące własnych przemyśleń

<p>Zestaw zadań: <i>Świat nie jest czarno-biały, czyli hipoteza i kontrargument</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>hipoteza, argument, kontrargument, adwersarz</i> – zapoznaje się ze wskazówkami dotyczącymi formułowania hipotez, argumentów i kontrargumentów 	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje różnorodne hipotezy do podanych zagadnień – przeciwstawia podanym argumentom rozsądne kontrargumenty
<p>Joanna Szczepkowska <i>O miłości pięknego do brzydkiej</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Joanny Szczepkowskiej – czyta cicho ze zrozumieniem – określa temat artykułu – wyjaśnia, co było inspiracją do napisania artykułu – odczytuje fragment ujawniający wrażenie, jakie wywarła na autorce opisywana postać – wyjaśnia, czym jest miłość dla autorki tekstu – wskazuje miejsce, w którym dialog ustępuje miejsca narracji – nazywa reakcję, jaką wzbudziło zachowanie chłopca u ludzi stojących w kolejce, cytując odpowiedni fragment tekstu – zapoznaje się z definicją felietonu i publicystyki – formułuje refleksje na podany temat 	<ul style="list-style-type: none"> – cytuje fragment, w którym autorka formułuje domniemane pytania świadków sytuacji – wskazuje zabiegi językowe tworzące wrażenie niezwykłości – opowiada o zmianie wrażeń czytelnika i rozumienia przez niego tekstu w trakcie czytania – wyjaśnia, na czym polega przewrotność tekstu – rozwija tytuł artykułu, by jasno wyrażał sens rozważań autorki – uzasadnia, że poznany tekst jest przykładem felietonu – analizuje język tekstu
<p>Jerzy Pilch <i>Trzecie przebudzenie?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Jerzego Pilcha – czyta cicho ze zrozumieniem – dzieli tekst na części ze względu na zawartość merytoryczną – podaje przykłady sformułowań i wyrażen bliskoznacznych zawartych w pierwszym akapicie – określa charakter ostatniego akapitu tekstu – rozwija zdanie, streszczając główną myśl tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> – opowiada o nastawieniu autora tekstu do piłki nożnej – podaje przykłady paradoksalnych okoliczności, o których wspomina autor – tłumaczy sens sformułowania „istota rzeczy” – wyjaśnia, jakich znaczeń nabiera w tekście czasownik „wypaść” – określa funkcję zastosowanych środków

	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia środki stylistyczne wykorzystane w tekście – uzasadnia, że tekst jest przykładem felietonu – redaguje tekst na podany temat w określonej formie 	<p>stylistycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w czym wyraża się lekkość formy poznanego felietonu – formułuje komentarz z wykorzystaniem cytatów
<p>Pierre Levy <i>Drugi potop</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat autora artykułu – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – wyjaśnia, o jakich bombach mówił Einstein w przywołanym w artykule wywiadzie – odczytuje fragment, który jest objaśnieniem znaczenia słów: „potop informacyjny” – uzupełnia i rozwija treść podanych zdań – wypowiada się na temat znaczeń podanych zdań – wyjaśnia swoimi słowami sens podanych stwierdzeń – uzupełnia podany rysunek-schemat odpowiednim słownictwem – przywołuje wybrane zdania tekstu w celu wyjaśnienia stosunku autora do „nowego potopu” – zapisuje refleksje na temat współczesności, wykorzystując podane określenia – zapoznaje się z informacjami na temat publicystyki prasowej – uzasadnia, że poznany artykuł jest przykładem artykułu popularnonaukowego 	<ul style="list-style-type: none"> – określa, w którym z przywołanych sformułowań słowo „bomba” występuje w znaczeniu przenośnym, uzasadniając wypowiedź – wyjaśnia, w jaki sposób autor artykułu rozumie motyw biblijnego potopu, powołując się na odpowiednie fragmenty tekstu – wyjaśnia zasadność stawianych pytań w odniesieniu do współczesnych czasów – analizuje konstrukcję wyliczenia w celu jej wyjaśnienia – przedstawia własną wersję znaczenia podanego wyliczenia – wyjaśnia sens nawiązań do postaci i zdarzeń z <i>Księgi Rodzaju</i> – pisze krótki artykuł popularnonaukowy
ŚWIAT MIĘDZY WERSAMI		
<p><i>Przepis na interpretację</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – określa problematykę i charakter tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega i jak przebiega interpretacja utworu lirycznego – przedstawia własną interpretację wiersza,

	<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje najważniejsze pytania dotyczące interpretacji utworu lirycznego – wymienia główne działania związane z interpretacją utworu lirycznego – analizuje rysunek koła interpretacyjnego 	wykorzystując rysunek koła interpretacyjnego
William Szekspir <i>Sonety</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Williama Szekspira – uważnie słucha wzorcowej recytacji – odczytuje zagadkowe, niezrozumiałe fragmenty wierszy – wskazuje motyw kluczowy dla każdego sonetu, wykorzystując podane propozycje – nazywa stany ducha wyrażone w sonetach – nadaje tytuły sonetom – wskazuje sonety, w których można dopatrzeć się zwrotu do adresata – analizuje budowę sonetu angielskiego – tworzy krótką definicję gatunku – wskazuje sonet, który najmocniej oddziałuje na czytelnika, uzasadniając wybór 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia zagadkowe, niezrozumiałe fragmenty sonetów – przedstawia własną wersję tłumaczenia wybranych połączeń słownych – wyjaśnia, w jaki sposób Szekspir komponuje zdania proste i złożone – wskazuje w każdym z sonetów kompozycyjny pomysł na wiersz, argumentując swoje stanowisko – wypowiada się na temat wymowy poznanych sonetów – zapisuje refleksje wywołane przez wybrany sonet
Adam Mickiewicz <i>Stepy Akermańskie</i>	<ul style="list-style-type: none"> – uważnie słucha wzorcowej recytacji – nazywa swoje odczucia, wrażenia czytelnicze – identyfikuje podmiot mówiący, wskazując ujawniające go formy gramatyczne – określa przestrzeń – nazywa uczucia i emocje podmiotu mówiącego – wybiera wariant interpretacyjny wiersza – uzasadnia, że poznany wiersz 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – nazywa środki poetyckie opisujące przestrzeń – analizuje budowę wersyfikacyjną tekstu – określa przenośne znaczenie motywu podróży – porównuje poetycką konstrukcję sonetów Szekspira i Mickiewicza

	<p>jest sonetem</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje w utworze motyw podróży – określa dosłowne znaczenie motywu podróży 	
<p>Adam Mickiewicz <i>[Nad wodą wielką i czystą...]</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – uważnie słucha wzorcowej recytacji – wymienia i omawia elementy obrazu poetyckiego – wyróżnia najbardziej wyrazisty element obrazu poetyckiego – odczytuje czasowniki związane z osobą mówiącą – komentuje sytuację liryczną przedstawioną w wierszu – ogląda reprodukcję obrazu – określa korespondencję znaczeń między wierszem a obrazem 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wskazuje element obrazu poetyckiego najbardziej związany z postacią mówiącą – określa język utworu – formułuje refleksje na temat znaczenia ostatniej strofy wiersza – przedstawia wizję obrazu, który mógłby być ilustracją do wiersza
<p>Cyprian Norwid <i>[Daj mi wstążkę błękitną...]</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Cypriana Norwida – uważnie słucha wzorcowej recytacji – określa: kto, w jakich okolicznościach i do kogo mówi – opowiada o swoim wyobrażeniu bohatera lirycznego oraz adresatki jego wypowiedzi – wskazuje w wypowiedzi osoby mówiącej najbardziej znaczące słowa-klucze, wyodrębniając spośród nich rzeczowniki, zaimki rzeczowne i czasowniki 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – określa na podstawie czasowników stan duchowy bohatera – określa na podstawie rzeczowników wrażliwość bohatera, jego stosunek do świata i wartości – wyodrębnia rzeczowniki niosące ukrytą, głębszą treść
<p>Cyprian Norwid <i>Trzy strofki</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – odczytuje słowa będące śladami zdarzenia łączącego nadawcę i odbiorcę – odtwarza okoliczności, w których padły słowa wiersza – określa adresata wypowiedzi lirycznej – odtwarza relacje łączące 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – formułuje słowa, które mogły poprzedzać wypowiedź podmiotu mówiącego – wyjaśnia sens zawartych w tekście metafor – wskazuje fragmenty odnoszące się do przyszłości

	<p>nadawcę i odbiorcę</p> <ul style="list-style-type: none"> – odnajduje w teście metafory – określa swój stosunek do postaci mówiącej na podstawie jej słów, uzasadniając wypowiedź 	<p>w celu wyjaśnienia ich znaczenia</p>
<p>Sztuka patrzenia: Diego Velázquez <i>Panny dworskie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, zapoznając się z informacjami na temat autora i dzieła – ogląda reprodukcję obrazu – wymienia elementy warstwy przedstawieniowej obrazu – opisuje postacie przedstawione na obrazie – wskazuje elementy obrazu budzące największe zainteresowanie – pisze krótkie opowiadanie inspirowane obrazem 	<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje wrażenia dotyczące wybranego elementu obrazu – wypowiada się na temat tytułu obrazu – ustosunkowuje się do zamieszczonej w tekście hipotezy interpretacyjnej
<p>Bolesław Leśmian <i>Dusiołek</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Bolesława Leśmiana – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wymienia głównych bohaterów utworu – odróżnia postacie realistyczne od fantastycznych, uzasadniając wypowiedź – gromadzi informacje na temat Bajdały – krótko charakteryzuje narratora – określa adresata wypowiedzi lirycznej – zapoznaje się z definicją ballady – uzasadnia, że utwór jest balladą – redaguje charakterystykę z wykorzystaniem elementów gwary ludowej 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – odczytuje sens wybranych słów – opracowuje artykuł hasłowy o Dusiołku do leksykonu – przyłącza się do obrony lub oskarżeń postaci – wskazuje liryczne cechy utworu – porównuje utwór z innymi znanymi balladami – układa „mowę obrończą” Pana Boga na zarzuty Bajdały
<p>Bolesław Leśmian <i>[W malinowym chruśniaku]</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o sytuacji lirycznej – wymienia elementy scenerii 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia znaczenia zaskakujących wyrazów

	<ul style="list-style-type: none"> – odczytuje wyrazy ujawniające bohaterów lirycznych – określa relacje między bohaterami lirycznymi – wypowiada się na temat natury ukazanej w wierszu – odczytuje zaskakujące wyrazy, sformułowania – przedstawia swoje wyobrażenie plastycznej wersji wiersza – wskazuje reprodukcję ukazującą podobnie przedstawione wyobrażenie plastyczne – słucha piosenki – dzieli się wrażeniami na temat wysłuchanej piosenki 	<ul style="list-style-type: none"> i sformułowań – wskazuje strofę mówiącą o sprawach najważniejszych, uzasadniając wybór – przygotowuje projekt wideoklipu do piosenki <i>W malinowym chruśniaku</i>, odwołując się do fragmentów tekstu – wyjaśnia, w jakim zbiorze poetyckim, biorąc pod uwagę tematykę utworu, mógłby znaleźć się poznany wiersz
Bolesław Leśmian <i>Szewczyk</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wypowiada się na temat kreacji świata przedstawionego w utworze, wykorzystując fragmenty wiersza – podaje informacje na temat bohatera lirycznego – określa adresata wypowiedzi – uzasadnia, że poznany wiersz jest przykładem pieśni jako gatunku liryki – odnajduje w tekście motyw Boga 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – komentuje wypowiedzi bohatera lirycznego – formułuje refleksje o charakterze filozoficznym – wyjaśnia znaczenie motywu Boga – porównuje sposób kreowania świata przedstawionego z innymi utworami Leśmiana
Krzysztof Kamil Baczyński <i>Przypowieść</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Krzysztofa Kamila Baczyńskiego – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – nazywa swoje odczucia, wrażenia czytelnicze – analizuje proces powstawania świata pokazany w wierszu – zapisuje w punktach kolejne etapy powstawania świata – omawia wizerunek Boga 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia, co sugeruje tytuł utworu – porównuje wizerunek Boga z wiersza z wizerunkami Boga w innych, znanych utworach – wskazuje znany tekst literatury światowej, do którego nawiązuje wiersz – określa charakter nawiązań

	<p>ukazany w wierszu</p> <ul style="list-style-type: none"> – wypełnia podany schemat fragmentami wiersza i ich interpretacją – określa stosunek do rzeczywistości i światopogląd osoby mówiącej – wyjaśnia, jakie refleksje o człowieku przekazuje wiersz 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia, że czas powstania utworu może mieć związek z wymową wiersza – przekształca fragment wiersza o stworzeniu człowieka na tekst prozatorski o charakterze opowieści mitologicznej
<p>Krzysztof Kamil Baczyński <i>Biała magia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opisuje obraz poetycki – gromadzi informacje na temat bohaterki lirycznej – nazywa odczucia i wrażenia osoby mówiącej, uzasadniając wypowiedź – wskazuje metafory i próbuje odczytać ich znaczenia – opracowuje krótką notatkę wyjaśniającą znaczenie pojęcia <i>biała magia</i> – wypowiada się na temat słuszności podanego stwierdzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia, co łączy motywy budujące obraz poetycki – przedstawia swoją hipotezę na temat zasady łączącej podane sformułowania – wyjaśnia, co sugeruje tytuł wiersza – pisze krótki tekst zawierający własną interpretację wiersza – opracowuje w formie tabeli scenopis filmu, który mógłby powstać na podstawie wiersza
<p>Krzysztof Kamil Baczyński <i>Sur le pont d'Avignon</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami o francuskiej piosence dotyczącej mostu w mieście Avignon – opowiada o swoich pierwszych wrażeniach wywołanych lekturą wiersza – wypowiada się na temat sytuacji „ja lirycznego”, mając na uwadze dopisek pod wierszem – formułuje podaną opinię w brzmieniu, z którym się zgadza, uzasadniając wybór – wskazuje w tekście terminy i sformułowania ze sfery muzyki – wypowiada się na temat dzieła wykonanego metodą kolażu – wyjaśnia, czy kompozycja świata wiersza przypomina 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – analizuje składnię zdań zastosowaną przez autora w celu wyciągnięcia wniosków – wskazuje motywy, które po połączeniu tworzą inne dziedziny – wybiera określenia pasujące do własnego wyobrażenia przedstawiającego plastyczną wersję utworu – postrzegając wiersz jako kompozycję malarską, określa kolory, które ją tworzą – uzasadnia na podstawie

	<p>technikę kolażu</p> <ul style="list-style-type: none"> – opowiada o swoim drugim wrażeniu wywołanym lekturą wiersza 	<p>informacji o życiu autora</p> <p>zasadność stwierdzenia, że świat wiersza można traktować jako odbicie prawdziwego świata poety</p>
<p>Konstanty Ildefons Gałczyński</p> <p><i>Zaczarowana dorożka</i> (fragmenty)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wypowiada się na temat sposobu ukazania świata w utworze, uzasadniając wypowiedź – wskazuje w wierszu ślady przeżyć, emocji, wrażeń, refleksji – przedstawia własną interpretację poematu, wybierając jedną z wersji komentarza i rozwijając ją – przekłada tekst na opowiadanie lub fragment dziennika 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – określa sposób łączenia realistycznych i fantastycznych składników świata przedstawionego – dowodzi słuszności wybranej tezy – przekłada tekst na scenariusz filmowy lub dzieło malarskie
<p>Konstanty Ildefons Gałczyński</p> <p><i>Małe kina</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa dosłowny temat utworu – omawia elementy opisowe – charakteryzuje postać mówiącą – określa atmosferę przedstawianej rzeczywistości – odszukuje w tekście wiersza fragment, który mógłby być sloganem reklamującym małe kina – redaguje tekst zaproszenia zachęcającego publiczność do złożenia wizyty w małym kinie 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – uzasadnia, odwołując się do tekstu, że osoba mówiąca dostrzega w małych kinach element magii – formułuje refleksje na podany temat – wyjaśnia, czy można mówić o magii poznanego tekstu – pisze artykuł pt. „W obronie małych kin”
<p>Czesław Miłosz</p> <p><i>Wiara</i> <i>Miłość</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wyjaśnia znaczenia słów będących tytułami wierszy – wymienia składniki prezentowanego świata – określa język wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wskazuje wybrane cechy języka w konkretnych fragmentach – wskazuje szczególnie ważne fragmenty wierszy,

	<p>osoby mówiącej</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwija treść zdań, wykorzystując podane sformułowania – ocenia stopień trudności interpretacji poznanych wierszy, korzystając z podanych możliwości 	<p>uzasadniając wybór</p> <ul style="list-style-type: none"> – cytuje z wierszy zdania mające postać sentencji, wyjaśnia ich sens
<p>Czesław Miłosz <i>Piosenka o końcu świata</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta fragment <i>Apokalipsy św. Jana</i> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o pierwszych wrażeniach wywołanych lekturą wiersza – określa tematykę wiersza – odtwarza wygląd opisywanego świata – relacjonuje zachowanie się ludzi, odtwarza ich sposób myślenia – wyjaśnia, jaka wizja końca świata została przedstawiona w wierszu – wypowiada się na temat tytułu – analizuje język wiersza – zapoznaje się z definicjami parafrazy i aluzji literackiej 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wskazuje dziedzinę sztuki, która mogłaby najwierniej odtworzyć zawartość wiersza, uzasadniając wypowiedź – formułuje wnioski wynikające z porównania treści oraz języka wiersza z fragmentami <i>Apokalipsy św. Jana</i> – porównuje wiersz z treściami ukazywanymi w malarstwie o tematyce „ostatecznej” – wypowiada się na temat poetyckości wiersza – uzasadnia, że wiersz jest przykładem parafrazy/aluzji literackiej
<p>Stanisław Grochowiak <i>Rozmowa o poezji</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Stanisława Grochowiaka – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – nazywa formę wypowiedzi wykorzystaną w wierszu – zestawia ze sobą sądy o poezji prezentowane przez bohaterów wiersza – analizuje sposób wyrażenia opinii obu postaci w sprawie poezji – identyfikuje się z wybraną 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia, z jakim rodzajem literackim kojarzy się budowa utworu – wyjaśnia, w jakiej relacji do siebie pozostają sądy na temat poezji zaprezentowane w wierszu – formułuje refleksje dotyczące własnego rozumienia poezji – zapisuje tekst w formie sceny dramatycznej,

	opinią na temat poezji, uzasadniając wybór	dopisując didaskalia
Stanisław Grochowiak <i>Brueghel (II)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – ustala: kto, do kogo, o czym i w jakich okolicznościach mówi – wyjaśnia, jak rozumie tekst wiersza – ogląda reprodukcję obrazu Brueghela – opisuje warstwę przedstawieniową obrazu – zestawia warstwę przedstawieniową obrazu z treścią wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wypowiada się na temat języka wiersza w odniesieniu do języka prozy – wskazuje wersy zawierające szczególnie ważne znaczenie – formułuje wnioski wynikające z zestawienia warstwy przedstawieniowej obrazu z treścią wiersza – wyjaśnia przesłanie utworu
Stanisław Grochowiak <i>Pocahunek-krajobraz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wskazuje na połączenie dwóch sfer sygnalizowanych tytułem – wyodrębnia obrazy poetyckie – ogląda reprodukcje obrazów – wskazuje i nazywa środki stylistyczne występujące w wierszu, określa ich funkcję – przedstawia własną interpretację słów osoby mówiącej 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia zasadę konstrukcji obrazów poetyckich – formułuje wniosek wynikający z porównania światów przedstawionych na reprodukcjach ze światem ukazanym w wierszu – układa relację osoby mówiącej językiem prozy
Miron Białoszewski <i>Karuzela z madonnami</i>	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie notki biograficznej krótko charakteryzuje autora – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich pierwszych wrażeniach wywołanych lekturą wiersza – gromadzi informacje na temat postaci mówiącej w celu jej zidentyfikowania – opisuje sytuację przedstawioną w wierszu – wyodrębnia części przedstawiające kolejne etapy ruchu karuzeli 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – analizuje język, którym wypowiada się osoba mówiąca – wyjaśnia powód zestawienia słownictwa potocznego i przerośniętego w tekście – analizuje graficzny zapis wiersza w celu wyciągnięcia wniosków – formułuje kilkuzdaniowy tekst będący własną interpretacją wiersza, wykorzystuje podane pojęcia

	<ul style="list-style-type: none"> – słucha muzycznej adaptacji wiersza – wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego nagrania 	i wyrażenia
Miron Białoszewski <i>Przesuwa się, przegwieżdża</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wymienia okoliczności i zdarzenia, które obserwuje osoba mówiąca – określa właściwości przedstawionej sytuacji – odczytuje fragmenty <i>Księgi Rodzaju</i>, do których nawiązuje wiersz – uzupełnia i rozwija treść podanego zdania – odczytuje wymowę wiersza – wnioskuje na temat budowy tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia, jakiego znaczenia nabiera wiersz w zestawieniu z <i>Księgą Rodzaju</i> – porównuje tekst z <i>Przypowieścią</i> Baczyńskiego i <i>Piosenką o końcu świata</i> Miłosza – na podstawie analizy wybranych fragmentów wiersza podaje charakterystyczne cechy twórczości Białoszewskiego
Sztuka patrzenia: René Magritte <i>Zamek w Pirenejach</i>	<ul style="list-style-type: none"> – ogląda obraz – czyta cicho ze zrozumieniem, zapoznając się z informacjami na temat autora i dzieła – podaje informacje z tekstu dotyczące warstwy przedstawieniowej obrazu – podaje informacje z tekstu dotyczące kompozycji obrazu – wyjaśnia związek tytułu obrazu z jego warstwą przedstawieniową – redaguje kilkuzdaniową wypowiedź na temat obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> – informacje z tekstu dotyczące warstwy przedstawieniowej obrazu i jego kompozycji uzupełnia własnymi spostrzeżeniami – omawia malarskie środki prezentacji – wskazuje elementy o znaczeniu symbolicznym – wyjaśnia swoje rozumienie znaczeń wynikających z obrazu
Zbigniew Herbert <i>Sprawozdanie z raju</i>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia potoczne znaczenie słowa <i>raj</i> – czyta fragmenty <i>Katechizmu Kościoła Katolickiego</i> – zapoznaje się z informacjami na temat Zbigniewa Herberta – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wskazuje w opisie elementy „rajskie” i „ziemskie” – odtwarza przeszłość, stan 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje synonimy pojęcia <i>raj</i> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wypowiada się na temat tytułu wiersza – porównuje język wiersza z językiem katechizmu w celu wyciągnięcia wniosków – interpretuje wiersz, wybierając i rozwijając jedną

	<p>obecny i przyszłość tytułowego miejsca</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa właściwości przedstawionej rzeczywistości, uzasadniając wypowiedź – określa nastawienie osoby mówiącej do opisywanej rzeczywistości – pisze sprawozdanie z raju, wykorzystując własne przeczucia i wyobraźnię 	<p>z podanych hipotez</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie metafory zawartej w ostatnim wersie utworu – dostrzega ironię – redaguje na podstawie zdjęcia ironiczne sprawozdanie ze współczesnego raju
<p>Zbigniew Herbert <i>Dusza Pana Cogito</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wyjaśnia tradycyjne rozumienie tytułowego pojęcia – wyodrębnia dwie sytuacje, w których zaprezentowany został Pan Cogito jako bohater liryczny – wyjaśnia, czym jest dusza Pana Cogito i czym różni się od swoich poprzedniczek – ocenia bohatera lirycznego, wykorzystując podane określenia – odczytuje część wiersza, która wydaje się najważniejsza dla jego wymowy – układa w imieniu Pana Cogito ogłoszenie do gazety 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – podaje synonimy tytułowego pojęcia – wyjaśnia sens stwierdzenia będącego charakterystyką czasów, w których żyje Pan Cogito – wypowiada się na temat wymowy wiersza – układa monolog-wyznanie Pana Cogito
<p>Wisława Szymborska <i>Niebo</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Wisławy Szymborskiej – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o wrażeniach wywołanych lekturą wiersza – odczytuje określenia tytułowego nieba – omawia obraz nieba zaprezentowany w wierszu – określa charakter wypowiedzi osoby mówiącej – podaje cechy „ja” lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – podaje synonimy pojęcia nieba opisanego w wierszu – wyjaśnia znaczenie pierwszego wersu wiersza – porównuje niebo z wiersza z potocznymi wyobrażeniami na ten temat oraz z chrześcijańską wizją nieba – porównuje obraz nieba z wiersza z wyobrażeniami zawartymi w innych tekstach wykorzystujących ten motyw

<p>Wisława Szymborska <i>Koniec i początek</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyróżnie i wyraziście) – określa tematykę wiersza – wymienia czynności wyliczane przez postać mówiącą – odczytuje fragmenty dotyczące tytułowego „końca” i „początku” – podaje własne określenia do słów „koniec”, „początek” – wskazuje w tekście znane środki stylistyczne, próbuje wyjaśnić ich znaczenia – wskazuje słowo-klucz, wyjaśnia jego znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – ustala „porządek”, w jaki układają się wymienione czynności – wyjaśnia sens stwierdzenia: <i>Fotogeniczne to nie jest</i> – wyjaśnia, skąd bierze się przymus wyrażony w pierwszym zdaniu wiersza – wyciąga wnioski z analizy języka utworu – rozwija podane słowa w kilkuzdaniowy komentarz
<p><i>Czytelnik pomiędzy sprzecznościami – o czytaniu wierszy (nie tylko Stanisława Barańczaka)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – opowiada o świecie młodości Stanisława Barańczaka – wylicza cechy poezji Stanisława Barańczaka podane w tekście – wyjaśnia pojęcia: <i>symbol, paradoks, antyteza</i> – w podanych fragmentach wierszy wskazuje zjawiska charakterystyczne dla poezji Stanisława Barańczaka 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje język poezji Stanisława Barańczaka w formie rozbudowanej wypowiedzi – nazywa zjawiska charakterystyczne dla poezji Stanisława Barańczaka występujące w podanych fragmentach wierszy, odczytuje zawarty w nich sens
<p>Stanisław Barańczak <i>NN próbuje sobie przypomnieć słowa modlitwy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Stanisława Barańczaka i jego twórczości – czyta głośno (wyróżnie i wyraziście) – dostrzega nawiązania tekstu do modlitwy <i>Ojcze nasz</i> – opisuje świat zaprezentowany w wierszu oraz jego mieszkańców – przedstawia wizerunek Boga zawarty w wierszu – charakteryzuje nadawcę modlitwy – podaje przyczyny podziału 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia odmienną wymowę wiersza w odniesieniu do modlitwy <i>Ojcze nasz</i> – wskazuje kluczowe słowo, wyjaśniając jego wybór – rozwija podane słowa w dłuższy komentarz – wyjaśnia, czy wiersz można nazwać modlitwą – uzasadnia, że tekst jest przykładem aluzji literackiej/parafrazy

	<p>wiersza na fragmenty</p> <ul style="list-style-type: none"> – proponuje i uzasadnia tytuł dla każdej z części – określa nastrój, jaki wywołuje wiersz w czytelniku 	<ul style="list-style-type: none"> – proponuje plastyczną wizję rzeczywistości przedstawionej w wierszu
<p>Stanisław Barańczak <i>Pan tu nie stał</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wyjaśnia znaczenia zwrotów frazeologicznych użytych w tytułach polskiej prasy w latach 80. – korzysta ze słownika frazeologicznego języka polskiego – podaje informacje na temat nadawcy i adresata słów wiersza – określa, w którym imieniu wypowiada się postać mówiąca, uzasadniając swoją hipotezę – uzasadnia, że wiersz może być komentarzem do naszej współczesności – wypowiada się na temat języka poezji Barańczaka 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – formułuje treść tytułów prasowych bez użycia zwrotów frazeologicznych – określa, jaki efekt daje wykorzystanie zwrotów frazeologicznych w tytułach artykułów propagandowych – zapisuje tekst wiersza, nie stosując frazeologizmów – określa metaforyczne znaczenie kolejki – ustosunkowuje się do opinii Jerzego Kwiatkowskiego na temat poezji Barańczaka
<p>Stanisław Barańczak <i>Łzy w kinie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich doświadczeniach widza kinowego – odszukuje w tekście stwierdzenia na temat kina i widzów, z którymi się zgadza – podaje informacje na temat osoby mówiącej (osób mówiących) – wyjaśnia, co mogą oznaczać łzy i przez jakie uczucia są wywoływane – określa charakter i ton wypowiedzi postaci mówiącej 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – cytuje sformułowania o charakterze żartobliwym w celu ich skomentowania – formułuje wniosek dotyczący widzów wynikający z porównania ekranu do konfesjonału – analizuje budowę wiersza, zapisując wnioski w formie krótkiego komentarza z wykorzystaniem podanych sformułowań
<p>Marcin Świetlicki <i>Apokryf</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Marcina Świetlickiego – czyta głośno (wyraźnie 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – określa, jakich czasów

	<p>i wyraziście)</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa tematykę wiersza – wskazuje źródło wizji dziecięcego okresu życia Jezusa – wyjaśnia, na czym polegało niezdolne zachowanie małego Jezusa – opowiada o reakcjach otoczenia na zachowanie bohatera wiersza – nazywa cechy małego Jezusa na podstawie wspomnianych w wierszu zachowań – zapoznaje się z definicją apokryfu 	<p>i sytuacji dotyczą fragmenty wiersza niemówiące o „maleńkim Jezusie”</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje życie i świat „maleńkiego” Jezusa z obrazem Jezusowego „teraz” – cytuje słowa niosące szczególnie istotne znaczenia, uzasadniając wybór – dowodzi, że tekst jest przykładem apokryfu
<p>Marcin Świetlicki <i>Czwartek</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – słucha wzorcowego czytania – opowiada o sytuacji ukazanej w wierszu – określa, co wspólnego ma lęk z wejściem do kościoła – charakteryzuje bohatera lirycznego na podstawie wypowiedzianych przez niego słów – określa relacje bohatera lirycznego z Bogiem – wyjaśnia, czym jest kościół dla bohatera lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wskazuje najbardziej zaskakujące sformułowania, wyjaśniając przyczyny wyboru – proponuje inny tytuł dla wiersza, uzasadniając swoją propozycję – przedstawia i krótko uzasadnia swoją tezę na temat poetyckości wiersza
<p>Marcin Świetlicki <i>Filandia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa swoje wrażenia na temat tonacji wiersza – gromadzi informacje na temat postaci mówiącej na podstawie jej monologu – przedstawia swoją interpretację tytułu wiersza – zapisuje swoje refleksje na temat tego, czym jest poezja 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – porównuje język <i>Filandii</i> z tworzywem wierszy <i>Czwartek</i> i <i>Apokryf</i> w celu wyciągnięcia wniosków – wypowiada się na temat poetyckości wierszy Świetlickiego, uzasadniając swoją opinię
ŚWIAT NA SCENIE I EKRANIE		
<p>Marek Mikos <i>O sztuce aktorskiej</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Marka Mikosa – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – wyjaśnia rolę koryfeusza 	<ul style="list-style-type: none"> – szereguje konwencje gry aktorskiej wg przyjętego przez siebie klucza – omawia cechy gry aktorskiej związane

	<p>w teatrze antycznym</p> <ul style="list-style-type: none"> – opowiada o pozycji aktora w teatrze i społeczeństwie na przestrzeni dziejów – łączy nazwy konwencji teatralnych z cechami gry aktorskiej właściwej danej konwencji – uzupełnia treść zdania na temat przemian konwencji gry aktorskiej, korzystając z informacji podanych w tekście – wyjaśnia, od kogo zależy decyzja w sprawie zastosowania określonej metody grania 	<p>z wybranymi konwencjami</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia swoimi słowami znaczenie pojęcia „czwarta ściana” – wyjaśnia, jak rozumie znaczenie ostatniego zdania artykułu – opowiada o rolach granych przez ulubionych aktorów, określając stosowany przez nich sposób gry – proponuje właściwą konwencję gry aktorskiej dla postaci wybranych ze znanych dramatów
<p>Marek Mikos <i>Teatr telewizji czy teatr w telewizji?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – określa właściwości teatru telewizji jako gatunku twórczości – wskazuje podobieństwa i różnice między teatrem telewizji i filmem a teatrem żywego planu – wymienia aspekty odróżniające widownię żywego teatru od publiczności teatru telewizji – cytuje sformułowania trafnie nazywające zadanie scenografii w teatrze telewizji – formułuje zdanie we właściwym brzmieniu 	<ul style="list-style-type: none"> – tłumaczy, jakie ograniczenia i możliwości wiążą się z teatrem telewizji w odniesieniu do teatru żywego planu i filmu – wyjaśnia, czym jest i na czym polega <i>montaż</i> w odniesieniu do teatru telewizji – rozwija treść podanego zdania – wyjaśnia sens podanego stwierdzenia
<p>Marek Hendrykowski <i>Skrzyżowanie mimo wszystko, czyli filmowe hybrydy gatunkowe</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Marka Hendrykowskiego – wymienia znane gatunki filmowe – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – wyjaśnia pojęcie: <i>hybryda gatunkowa</i> – wyjaśnia, jakie elementy pomieszano ze sobą w filmach <i>Samuraj i kowboje, Świat Dzikiego Zachodu</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje cechy znanych gatunków filmowych – wymienia tytuły oglądanych ostatnio filmów, określając ich gatunek – określa czas powstania tekstu – wyjaśnia, na jakie zapotrzebowanie widzów odpowiadają hybrydy gatunkowe – wyjaśnia na podstawie fotosu filmowego, czy film

	<ul style="list-style-type: none"> – uzupełnia treść podanego zdania – zestawiając gatunki filmowe, proponuje filmy będące hybrydami gatunkowymi – uzasadnia słuszność wybranego stwierdzenia w formie krótkiej rozprawki 	<p>jest przykładem łączenia gatunków, czy hybrydą gatunkową</p> <ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia słuszność wybranego stwierdzenia w formie przemówienia
<p><i>W głąb filmowego kadru. Symbol i metafora w filmie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – ogląda reprodukcję obrazu <i>Marzyciel</i> – analizuje zapis dotyczący symboliki kompozycji przedstawionej na obrazie – wyodrębnia z tekstu fragment wyjaśniający pojęcie filmowej metafory – wyjaśnia, dzięki czemu powstaje filmowa metafora 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia środki języka filmowego wykorzystywane do budowania metafory – omawia sposoby budowania ukrytych znaczeń na zamieszczonych przy tekście fotosach
<p><i>Co się stanie z filmem? A z kinem?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – określa problematykę tekstu – podaje przyczynę zmniejszenia się liczby widzów kinowych w drugiej połowie XX wieku – wyjaśnia, jakie jest stanowisko autora w kwestii przyszłości kina i telewizji – układa tekst apelu w sprawie zachowania/szybszego zlikwidowania klasycznej telewizji 	<ul style="list-style-type: none"> – sporządza listę filmów, które są dziełami sztuki, uzasadniając swoje wybory – pisze refleksje na temat kina i filmów przyszłości/ artykuł w obronie kina
CAŁY ŚWIAT DLA KAŻDEGO		
<p>Małgorzata Rybczyńska <i>Z sitkiem w eterze</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – wymienia i omawia radiowe sposoby przyciągania i podtrzymywania uwagi słuchacza – wyjaśnia, na czym polega specyfika przekazu radiowego – cytuje zdanie wyjaśniające trudniejszą sytuację radiofonii 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje źródła tematów radiowego przekazu – wyjaśnia sens sformułowania „temat leży na ulicy” – wyjaśnia, na czym polegają niezręczności językowe w dwóch zacytowanych w tekście zdaniach

	<p>publicznej w porównaniu z komercyjną</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwija treść podanego zdania – omawia właściwości języka radiowej informacji 	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje poprawne wersje tekstów zawierających błędy dziennikarzy radiowych – zapisuje swoje refleksje na temat podanego sformułowania
<p>Małgorzata Derwich <i>W szklanym okienku</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – wymienia podstawowe terminy języka filmowego – wyjaśnia znaczenia podstawowych terminów języka filmowego – wylicza podstawowe cechy informacji telewizyjnej – wylicza członków ekipy telewizyjnej, określając zadania każdego z nich – wymienia gatunki informacji telewizyjnej – wyjaśnia, czym się cechuje każdy z gatunków informacji telewizyjnej – uzupełnia zdanie podanymi sformułowaniami – wyjaśnia znaczenie sformułowania „wierzchołek góry lodowej”, cytując odpowiednie zdanie tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> – operuje podstawowymi terminami języka filmowego – oddziela plany skupiające uwagę widza od planów, które ją rozszerzają – wyjaśnia sens sformułowań: „czarna magia”, „komentarz powinien dopełniać obraz” – w obejrzanych wiadomościach telewizyjnych rozpoznaje i nazywa różne odmiany relacji – przygotowuje „scenariusz” relacji telewizyjnej na istotny temat związany z lokalnym środowiskiem
<p><i>Świat w mediach – realny czy wykreowany?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – wymienia środki przekazu charakterystyczne dla kultury masowej – wyjaśnia pojęcie: <i>globalna wioska</i> – wylicza korzyści i zagrożenia związane ze środkami masowego przekazu – pisze list otwarty w sprawie zawartości programu telewizji 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest <i>kultura masowa</i> – odpowiada na pytania wybrane z tekstu – przedstawia swój głos w dyskusji na temat środków masowego przekazu – opracowuje poradnik <i>Jak żyć z telewizją/internetem</i>

	publicznej lub komercyjnej	
Zestaw zadań: <i>List otwarty – głos w ważnej sprawie</i>	<ul style="list-style-type: none"> – podaje cechy listu otwartego – określa adresata listu otwartego – formułuje bezpośrednie zwroty do adresatów listu otwartego – analizuje budowę listu otwartego – podaje, od czego zaczyna się tekst zasadniczy listu otwartego – wyjaśnia, co zawiera i jaką formę może przybierać zasadnicza część listu otwartego – wyjaśnia, co zawiera zakończenie w liście otwartym – uzupełnia luki w podanym liście otwartym, stosując konwencję poważną 	<ul style="list-style-type: none"> – uzupełnia luki w podanym liście otwartym, stosując konwencję humorystyczną
Zestaw zadań: <i>Radiowo-telewizyjne wtajemniczenia</i>	<ul style="list-style-type: none"> – przygotowuje spis ujęć do relacji telewizyjnej – ustala zawartość programu wieczornego wydania wiadomości telewizyjnych, akceptując informacje spośród podanych propozycji 	<ul style="list-style-type: none"> – dobiera rodzaj głosu do zaproponowanych ujęć relacji telewizyjnej – usuwa usterki i niedoskonałości językowe w podanych zdaniach – ocenia podane zdania z punktu widzenia fachowości dziennikarskiej – tłumaczy sens zdania zapisanego „językiem filmowców” – sporządza w formie tabeli scenopis relacji z koncertu – obmyśla plan i projektuje formę relacji z opisanego zdarzenia

Zakres kształcenia językowego (Zofia Czarniecka-Rodzik Gramatyka i stylistyka) rozpisany na poziomy wymagań: podstawowy i ponadpodstawowy.

Treści kształcenia	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
SKŁADNIA		
Powtórzenie wiadomości o wypowiedzeniu złożonym	Uczeń:	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje zdanie złożone jako wypowiedzenie zawierające co najmniej dwa orzeczenia wyrażone osobową formą czasownika – odróżnia zdanie współrzędnie złożone od podrzędnie złożonego – rozróżnia zdania złożone współrzędnie łączne, rozłączne, wynikowe i przeciwstawne – rozpoznaje zdania złożone z podrzędnym okolicznikowym (czasu, miejsca, sposobu, przyczyny, celu, przyzwolenia, warunku), przydawkowym, podmiotowym, dopełnieniowym, orzecznikowym – rozróżnia zdanie i równoważnik zdania – rozróżnia wypowiedzenie złożone – zna zasady interpunkcji w zdaniu złożonym współrzędnie i podrzędnie – rozpoznaje imiesłowy równoważnik zdania – liczy ilość wypowiedzeń w podanych zdaniach – łączy podane zdania w wypowiedzenia złożone, nazywając ich rodzaj na 	<ul style="list-style-type: none"> – wnioskuje na temat różnicy między zdaniem złożonym a wypowiedzeniem złożonym – zna i poprawnie stosuje zasady interpunkcji w zdaniu złożonym współrzędnie i podrzędnie – przedstawia graficznie różne rodzaje zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie – posługując się podanymi spójnikami, przekształca podane grupy zdań pojedynczych w złożone i nazywa powstałe wypowiedzenia – uzupełnia tekst brakującymi przecinkami – odpowiada na pytania dotyczące tekstu, używając zdań złożonych i określając ich rodzaj – poprawia błędy w konstrukcjach z imiesłowowym równoważnikiem zdania, wyjaśniając na czym one polegały

	podstawie pytań		
<p>Co to jest wypowiedzenie wielokrotnie złożone? Budowa wypowiedzeń wielokrotnie złożonych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie <i>wypowiedzenie wielokrotnie złożone</i> – wskazuje w tekście wypowiedzenia wielokrotnie złożone – wyodrębnia i numeruje wypowiedzenia składowe na podstawie orzeczeń czasownikowych i form zastępujących orzeczenia – wskazuje zdanie główne – określa zależności między wypowiedzeniami składowymi w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym – przekształca podane grupy zdań w wypowiedzenia wielokrotnie złożone – stosuje w wypowiedziach ustnych i pisemnych wypowiedzenia wielokrotnie złożone – wskazuje błędy w wypowiedzeniach wielokrotnie złożonych 	<ul style="list-style-type: none"> – objaśnia budowę wypowiedzenia wielokrotnie złożonego – wymienia kolejność czynności obowiązujących przy analizie wypowiedzenia wielokrotnie złożonego – dokonuje analizy składniowej wypowiedzenia wielokrotnie złożonego – przyporządkowuje wypowiedzenie wielokrotnie złożone do wykresu – sporządza wykres wypowiedzenia wielokrotnie złożonego – uzupełnia podane wypowiedzenia przecinkami – poprawia błędy składniowe w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym 	
<p>Interpunkcja w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zna zasady interpunkcji w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym – uzupełnia wypowiedzenia brakującymi przecinkami – opisuje reprodukcję jednym zdaniem wielokrotnie złożonym, stosując poprawną interpunkcję 	<ul style="list-style-type: none"> – zna i poprawnie stosuje zasady interpunkcji w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym – wyjaśnia znaczenie interpunkcji dla zrozumienia tekstu – opisuje jednym zdaniem wielokrotnie złożonym zachowanie się uczniów po ostatnim dzwonku, stosując poprawną interpunkcję 	
<p>Mowa niezależna i zależna</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>mowa zależna, mowa niezależna</i> – wskazuje w tekście mowę 	<ul style="list-style-type: none"> – przekształca mowę niezależną w zależną i odwrotnie 	

	<p>niezależną</p> <ul style="list-style-type: none"> – czyta tekst z podziałem na role – przekształca według podanego wzoru mowę niezależną w zależną i odwrotnie – zna i stosuje zasady interpunkcyjne i ortograficzne dotyczące zapisu mowy niezależnej – uzupełnia dialog podanymi czasownikami – uzupełnia fragment <i>Pana Tadeusza</i> brakującymi znakami interpunkcyjnymi – układa dialog pt. <i>Powrót ojca z wywiadówki</i>, wykorzystując podane czasowniki 	<ul style="list-style-type: none"> – określa funkcje stylistyczne mowy niezależnej – notuje w formie wniosku spostrzeżenia dotyczące tego, co decyduje o zaliczeniu wypowiedzi do mowy niezależnej – redaguje dialogi między osobami przedstawionymi na ilustracjach, uwzględniając cechy mowy poszczególnych postaci – przekształca tekst bajki w opowiadanie z użyciem mowy zależnej 	
<p>Cytaty i cytowanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest <i>cytat</i> – wskazuje cytaty w różnych tekstach – wybiera i wprowadza cytaty do swoich wypowiedzi pisemnych – omawia funkcję cytatu w różnych tekstach – łączy zdania wprowadzające z cytatami – redaguje krótki tekst, którego mottem lub puentą jest wybrany cytat – sporządza szczegółowy plan rozprawki, której tezą jest jeden z podanych cytatów – opisuje reprodukcję, przytaczając w opisie cytat, który najlepiej odzwierciedla nastrój obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> – wylicza zasady, o których trzeba pamiętać podczas cytowania – wyjaśnia cel użycia cytatów w podanych fragmentach wypracowań – przytacza 5 samodzielnie wybranych cytatów z podanej książki lub artykułu – sprawdza w dostępnych źródłach informacji, w jakich okolicznościach zostały wypowiedziane podane słowa, co oznaczają i kto jest ich autorem – przypomina, skąd pochodzą podane cytaty i na tej podstawie uzupełnia zapis 	

FONETYKA		
	Uczeń:	Uczeń:
Głoska i litera	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnicę między głoską a literą – rozróżnia spółgłoski i samogłoski – oznacza miękkość głosek – dzieli wyraz na litery i głoski – liczy ilość głosek i liter w wyrazie – liczy samogłoski w podanych wyrazach – wypisuje pary liter oznaczających jedną głoskę – dzieli wyrazy na sylaby – zapisuje wniosek na temat funkcji litery <i>i</i> – podkreśla w podanych wyrazach <i>i</i> będące tylko zmiękczeniem poprzedzającej je spółgłoski 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym zajmuje się <i>fonetyka</i> – objaśnia różnicę między spółgłoskami a samogłoskami – objaśnia zgłoskotwórczą i zmiękczejącą funkcję litery <i>i</i> w zależności od jej pozycji w wyrazie – podaje przykłady wyrazów, w których liczba głosek równa jest liczbie liter/liczba głosek jest mniejsza niż liczba liter
Budowa narządów mowy. Klasyfikacja głosek	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia narządy mowy – dzieli głoski na: dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe – podaje sposoby (wraz z przykładami) graficznego oznaczania miękkości głosek – dzieli wyrazy na głoski – tworzy nowe wyrazy, zastępując spółgłoskę dźwięczną jej bezdźwięcznym odpowiednikiem – wypisuje z par wyrazów litery oznaczające różniące je głoski – tworzy wyrazy, wstawiając brakujące litery oznaczające głoski nosowe – wypisuje z podanych wyrazów litery oznaczające 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia proces powstawania głosek – wyjaśnia, jak powstają głoski dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe – dokonuje klasyfikacji głosek – nazywa cechę głosek, która spowodowała zmianę znaczenia wyrazów – uzupełnia tabelę, dopisując do podanych znaków głosek ich odpowiedniki – podkreśla w podanych zdaniach litery oznaczające spółgłoski dźwięczne, które nie mają swoich bezdźwięcznych odpowiedników

	<p>głoski miękkie, nosowe i dźwięczne</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna i poprawnie stosuje zasady ortograficzne dotyczące pisowni liter oznaczających samogłoski nosowe – uzupełnia tekst brakującymi literami 	<ul style="list-style-type: none"> – przyporządkowuje sentencje nazwiskom autorów – odróżnia wyrazy polskie od wyrazów obcego pochodzenia 	
<p>Upodobnienia fonetyczne. Upodobnienia spółgłosek pod względem dźwięczności</p>	<ul style="list-style-type: none"> – podkreśla wyrazy, w których dostrzega różnice między wymową a pisownią – dostrzega upodobnienia fonetyczne – rozróżnia rodzaje upodobnień – podkreśla w wyrazach litery, przy których wymowie zaszło ubezdźwięcznienie w wygłosie – zaznacza w wyrazach litery, które oznaczają sąsiadujące ze sobą głoski dźwięczne i bezdźwięczne – strzałkami zaznacza kierunek upodobnień – uzasadnia pisownię wyrazów, dopisując takie ich formy albo wyrazy pokrewne, w których głoski bezdźwięczne są wymawiane jak dźwięczne – przestrzega zasad ortografii przy zapisie wyrazów, w których zachodzą upodobnienia pod względem dźwięczności 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest upodobnienie fonetyczne – omawia proces upodobnień wewnątrzwyrazowych i upodobnień międzywyrazowych pod względem dźwięczności oraz zjawisko ubezdźwięcznienia spółgłosek w wygłosie – rozróżnia rodzaje upodobnień w zależności od kierunku ich przebiegu (wsteczne, postępowe) – podaje przykłady wyrazów, przy których wymowie zaszło ubezdźwięcznienie w wygłosie – wyjaśnia znaczenia podanych związków frazeologicznych – podaje własne przykłady wyrazów, w których występuje upodobnienie wsteczne i postępowe 	
<p>Pisownia przedrostków zakończonych na spółgłoskę</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zna i stosuje zasady pisowni przedrostków zakończonych na spółgłoskę – uzupełnia podane wyrazy przedrostkami – podaje własne przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego wymowa niektórych przedrostków różni się od ich pisowni – układa tekst dyktanda 	

	<p>wyrazów z przedrostkami</p> <ul style="list-style-type: none"> – korzysta ze słownika ortograficznego – uzupełnia wyrazy/tekst brakującymi literami oznaczającymi spółgłoski – dopisuje do podanych przedrostków odpowiednie wyrazy 		
Uproszczenia grup spółgłoskowych	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega zjawisko uproszczeń grup spółgłoskowych – podkreśla w wyrazach grupy spółgłoskowe, w których może dojść do uproszczenia – zapisuje wyrazy, które mogą być wymówione w podany sposób – korzysta ze słownika poprawnej polszczyzny – poprawnie zapisuje wyrazy z uproszczeniami grup spółgłoskowych – czyta głośno, wymawiając bardzo starannie wszystkie głoski 	<ul style="list-style-type: none"> – objaśnia zjawisko uproszczeń grup spółgłoskowych – wymienia najczęściej występujące uproszczenia grup spółgłoskowych – podaje przykłady niedopuszczalnych uproszczeń – dba o staranne wypowiedzianie wyrazów, w których znajdują się grupy spółgłoskowe – unika hiperpoprawności – znajduje i poprawia błędy w wymowie grup spółgłoskowych 	
Sylaba	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest sylaba – rozróżnia dwa rodzaje sylab – zna i stosuje zasady podziału wyrazów na sylaby i dzielenia wyrazów przy przenoszeniu – wyróżnia samogłoski, które nie tworzą sylaby – dzieli wyrazy na głoski, litery, sylaby, samogłoski, spółgłoski 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>sylaba otwarta</i>, <i>sylaba zamknięta</i> – określa funkcję litery „i” – wyjaśnia zjawisko zgłoskotwórczości – wskazuje wyrazy, których nie dzieli się przy przenoszeniu – wyjaśnia, co to znaczy, że <i>Pan Tadeusz</i> jest napisany trzynastozgłoskowcem – sprawdza w dostępnych źródłach, jakim wierszem napisane zostały podane utwory 	

<p style="text-align: center;">Akcent wyrazowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest akcent – wie, że akcent w języku polskim jest stały i pada na ogół na przedostatnią sylabę – poprawnie akcentuje wyrazy – dzieli wyrazy na sylaby – zaznacza (podkreśla) sylaby akcentowane – korzysta ze słownika poprawnej polszczyzny – odmienia czasowniki w celu zaznaczenia sylab akcentowanych – przekształca zdania, odrywając ruchome końcówki czasu przeszłego i trybu przypuszczającego – wskazuje w tekście wyrazy nieakcentowane – układa zdania z podanymi czasownikami 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia i omawia grupy wyrazów akcentowanych w polszczyźnie inaczej – wyjaśnia zjawisko zestroju akcentowego – wymienia grupy wyrazów niemające samodzielnego akcentu – dzieli podane wyrazy na rodzime i zapożyczone – poprawnie akcentuje wyrazy, w których akcent pada inaczej niż na przedostatnią sylabę – uzupełnia podane wnioski – odgaduje wyrazy na podstawie ich peryfraz – pisze i odczytuje opowiadanie (dba o poprawne akcentowanie) – podaje przykłady zestrojów akcentowych z przyimkiem – podaje przykłady błędów w akcentowaniu wyrazów podczas publicznych wystąpień dziennikarzy, polityków, artystów
--	--	---

SŁOWNICTWO

<p style="text-align: center;">Treść i zakres znaczeniowy wyrazu</p>	Uczeń:	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega różnicę między treścią a zakresem wyrazu – wskazuje wypowiedź, która przekazuje najdokładniejszą informację – tworzy słownikowe definicje podanych słów – nazywa podane grupy wyrazów rzeczownikami o szerszym zakresie – uzupełnia notatkę 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest znaczenie wyrazu – objaśnia pojęcia: <i>słotwórcze znaczenie wyrazu, słownikowe znaczenie wyrazu, treść wyrazu, zakres wyrazu</i> – omawia zależności między treścią wyrazu a jego zakresem – dopisuje do podanych

	<p>podanymi wyrazami</p> <ul style="list-style-type: none"> – podkreśla wyrazy o najbogatszej treści – porządkuje podane czasowniki/przymiotniki w kolejności od wyrazu mającego najwęższy zakres znaczeniowy do mającego zakres najszerszy 	<p>wyrazów słowa o coraz bogatszej treści</p> <ul style="list-style-type: none"> – układa zdania ilustrujące różne odcienie znaczeniowe podanych czasowników – redaguje informację z użyciem wszystkich podanych wyrazów 	
Synonimy	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>synonim</i> – wskazuje synonimiczne pary wyrazów – dopisuje synonimy do podanych rzeczowników/spójników – zastępuje w tekście czasowniki podanymi synonimami – porządkuje przymiotniki w kolejności od najslabiej do najmocniej wyrażających daną cechę – zastępuje wyróżnione przymiotniki synonimami o większym natężeniu cechy – uzupełnia dialog brakującymi czasownikami-synonimami – poprawia tekst, zastępując wszystkie powtórzenia synonimami 	<ul style="list-style-type: none"> – dzieli wyrazy na grupy synonimiczne – poprawia tekst, zastępując „modne” wyrazy synonimami właściwymi dla języka literackiego – uzupełnia zdania podanymi wyrażeniami bliskoznacznymi – zapisuje znaczenie podanych wyrażen bliskoznaczných, używając jednego przysłówka – uzupełnia zdania poprawnymi związkami frazeologicznymi – uzupełnia związki frazeologiczne tak, aby odpowiadały podanym znaczeniom 	
Homonimy	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>homonim</i> – rozumie znaczenia wyrazów o takim samym brzmieniu – wyjaśnia znaczenia wyróżnionych wyrazów – zapisuje wyrazy, które odpowiadają podanym znaczeniom – wskazuje słowniki, które 	<ul style="list-style-type: none"> – udowadnia, że podane wyrazy mają homonimy, układając z każdym z nich po dwa zdania wykazujące różnicę znaczeń – zapisuje po trzy znaczenia każdego z podanych wyrazów – określa, na czym polegają dowcipy zawarte we fraszkach 	

	<p>mogą pomóc w udowodnieniu, że podane wyrazy są homonimami</p> <ul style="list-style-type: none"> – korzysta ze słownika języka polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – pisze fraszkę dotyczącą życia klasy/szkoły, wykorzystując zjawisko homonimii 	
Antonimy	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>antonim</i> – dopisuje antonimy podanych wyrazów – wskazuje (podkreśla, wypisuje) w zdaniach/tekstach antonimy – używając antonimów, przekształca dwukrotnie podany tekst tak, aby informował raz o pozytywnej, a drugi raz o negatywnej ocenie przedstawionych faktów – podaje przeciwstawne cechy Aliny i Balladyny – tworzy z podanych fragmentów zdań przysłowia 	<ul style="list-style-type: none"> – pisze dwie wymyślone relacje z urodzin, stosując przymiotniki o znaczeniu przeciwstawnym – wykazuje wieloznaczność podanych przymiotników, dobierając do nich odpowiednie antonimy – stosując antonimy, zapisuje pary zdań tak, aby jedno zaprzeczało treści drugiego – poprawia związki frazeologiczne, zastępując błędnie użyte wyrazy ich antonimami – wyjaśnia, dlaczego antonimy pojawiają się tak często w przysłowiach – wyjaśnia celowość użycia antonimów w wierszu Jana Twardowskiego 	
Neologizmy. Rodzaje neologizmów	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym są <i>neologizmy</i> – rozróżnia i rozpoznaje neologizmy słowotwórcze, znaczeniowe, frazeologiczne i zapożyczenia – nie nadużywa zapożyczeń w swoich wypowiedziach – podaje przykłady neologizmów słowotwórczych zawierających formanty: <i>-arka, -ista, -acz, -or</i> – podaje słowa, od których 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób powstają poszczególne rodzaje neologizmów – ocenia zjawisko napływu neologizmów do współczesnego języka polskiego – podaje polskie odpowiedniki zbędnych zapożyczeń – ocenia zasadność użycia neologizmów w tekstach własnych, literackich i użytkowych 	

	<p>powstały wyrazy złożone i wyjaśnia ich znaczenia</p> <ul style="list-style-type: none"> – odgaduje wyraz na podstawie jego znaczeń – układa zdania z wyrazami w dwóch znaczeniach – dzieli podane wyrazy zapożyczone na dziedziny, w których są używane – korzystając ze słownika wyrazów obcych, określa, z jakich języków pochodzą podane wyrazy – wypisuje ze słownika wyrazów obcych słowa zaczerpnięte z języka hiszpańskiego, rosyjskiego oraz węgierskiego i układa z nimi zdania 	<ul style="list-style-type: none"> – układa związki wyrazowe z neologizmami znaczeniowymi ilustrujące różnicę znaczeń – wyjaśnia znaczenia podanych wyrazów, używając wyłącznie polskich słów – proponuje inną nazwę właścicielom wymienionych placówek – przeredagowuje wybraną reklamę zawierającą neologizmy, mając na uwadze <i>Ustawę o Języku Polskim</i> – sporządza w formie tabeli słowniczek zapożyczeń 	
Neologizmy artystyczne	<ul style="list-style-type: none"> – znajduje (podkreśla, wypisuje) neologizmy artystyczne w tekście literackim – wyjaśnia znaczenia neologizmów artystycznych – uzasadnia celowość użycia neologizmów artystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym są i jaką funkcję pełnią w tekście neologizmy artystyczne – omawia sposób powstania neologizmów artystycznych – interpretuje tekst literacki – formułuje pisemny wniosek na podany temat 	
Archaizmy i archaizacja języka	<ul style="list-style-type: none"> – znajduje (podkreśla, wypisuje) archaizmy w tekście literackim – wyjaśnia znaczenia archaizmów na podstawie przypisów/słownika – zastępuje, korzystając z przypisów, archaizmy wyrazami współczesnymi – łączy wyrazy w związki frazeologiczne – tworzy współczesne formy gramatyczne wyrazów dawnych – redaguje wypowiedź na 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>archaizm, archaizacja języka</i> – wyjaśnia (także na podstawie kontekstu) znaczenia archaizmów/związków frazeologicznych zawierających archaizmy – zastępuje archaizmy wyrazami współczesnymi – sporządza słowniczek archaizmów na podstawie poznanych utworów Jana Kochanowskiego 	

	<p>temat miłości do ojczyzny, używając współczesnego języka polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – pisze fragment pamiętnika w imieniu bohatera literackiego, starając się naśladować styl minionej epoki 	<ul style="list-style-type: none"> – wypowiada się na temat funkcji stylistycznej archaizacji języka – archaizuje język bohatera literackiego – wymienia autorów, którzy dokonywali archaizacji języka swoich utworów – wymienia tytuły utworów, w których występują archaizmy 	
<p>Dialekt, dialektyzmy i dialektyzacja języka</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rejony Polski, w których zachowały się gwary – rozróżnia gwary: mazowiecką, kaszubską, podhalańską, śląską, mazurską – znajduje (podkreśla, wypisuje) dialektyzmy w tekście literackim – wyjaśnia, z czego wynikają różnice w języku, którym posługują się bohaterowie – wyjaśnia znaczenia dialektyzmów na podstawie przypisów – wyraża swoimi słowami główną myśl utworu – sporządza słowniczek słów, które w regionalnej odmianie brzmią inaczej niż w języku ogólnopolskim 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>dialekt</i>, <i>gwara</i>, <i>dialektyzm</i>, <i>dialektyzacja</i> – nazywa na podstawie podanego tekstu charakterystyczne cechy gwary mazowieckiej, kaszubskiej, podhalańskiej, śląskiej, mazurskiej – wyjaśnia znaczenia dialektyzmów – zastępuje dialektyzmy wyrazami zaczerpniętymi z języka literackiego – zastępuje dialektyzmy odpowiednikami z języka ogólnopolskiego – określa funkcję stylistyczną zjawiska dialektyzacji języka 	